

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Akademien för hälsa, vård och välfärd

ATT VARA ELLER INTE VARA "INVANDRAREN"

En studie om invandrares upplevelse av sin identitet

ANWAR KAKAI

MARIA ÖHRN

Huvudområde: Sociologi

Nivå: C-uppsats

Högskolepoäng: 15

Program: Beteendevetenskapliga programmet

Handledare: Helena Blomberg

Examinator: David Redmalm

Betygsdatum: 2019-01-21

SAMMANFATTNING;

Dagens samhälle speglas av ett multikulturellt samhälle där vi lever vid sidan av varandra men har tenderat till att leva grupperat vilket har resulterat till "vi och "de" fenomenet. Med hermeneutisk tolkningsmetod har vi kunnat tolka och förstå upplevelsen och känslan av att vara invandrare samt förstå invandrarens upplevelse i termer av diskriminering och multikulturalism. Vår studie handlar om hur människor upplever sin identitet som invandrare och vad det innebär att komma till nytt land, ny kultur, nya värderingar och sociala normer. Genom att begripliggöra och förstå begreppet identitet ur invandrades perspektiv, har vi därmed kunnat ge större förståelse för upplevelsen av identiteten invandrare. Vi har även kunnat belysa och givit förståelse för möjliga konsekvenser och bakgrunder till diskriminering. Därefter har vi beskrivit de olika tillvägagångssätten för inkludering bland annat den väg invandraren själv tagit genom sina val för att ta sin plats i samhället. Vidare har studien konstaterat att brist på socialt kapital däribland utbildning och kunskap om samhällets institutioner kan leda till exkludering och ohälsa för invandraren.

***Nyckelord:** Invandrare, identitet, inkludering, stigmatisering, multikulturalitet, etnicitet, diskriminering, social exkludering, hälsa och socialt kapital.*

INNEHÅLL:

ATT VARA ELLER INTE VARA "INVANDRAREN"	1
1 INLEDNING.....	3
2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	3
3 DISPOSITION	4
4 TIDIGARE FORSKNING.....	4
4.1 Sammanfattning av tidigare forskning.....	4
4.2 Social inkludering: Socialt och juridiskt medborgarskap	5
4.3 Socialt kapital	6
4.4 Segregation.....	7
4.5 Diskriminering	8
4.6 Folkhälsa.....	9
4.7 Utanförskap	10
4.7.1 <i>Studiens position inom tidigare forskningen</i>	11
5 TEORETISK OCH BEGREPPSLIG REFERENSRAM	12
5.1 Identitets verkan på individens vardagliga liv	12
5.2 Stigmatisering, skapandet av "vi och de"	13
5.3 Inkludering - Sociala kapitalets betydelse	14
5.4 Social exkludering: mening och påverkan	15
6 METOD	16
6.1 Motivering av metodval:	16
6.2 Metodens grundantaganden	16
6.3 Urval	18
6.4 Förförståelse.....	18
6.5 Genomförandet av datainsamling	19
7 ANALYS.....	21

8	ETISKA STÄLLNINGSTAGANDEN	23
9	RESULTAT	24
9.1	Inledande tolkning.....	24
9.2	Fördjupade tolkning.....	25
9.2.1	<i>Språk som kommunikationsmedel .....</i>	<i>25</i>
9.2.2	<i>Gemensamma hinder skapar grupptillhörighet .....</i>	<i>26</i>
9.2.3	<i>Socialisering för Inkludering.....</i>	<i>27</i>
9.2.4	<i>Vardaglig diskriminering som en förekommande företeelse.....</i>	<i>28</i>
9.2.5	<i>Hälsa och sjukvårdssystem ur invandrares upplevelse.....</i>	<i>29</i>
9.3	Huvudtolkning	30
9.3.1	<i>Språk och socialt nätverk som socialt kapital.....</i>	<i>30</i>
9.3.2	<i>Multikulturell som social kompetens .....</i>	<i>32</i>
9.3.3	<i>Invandraridentitet som kollektiv identitet .....</i>	<i>33</i>
10	DISKUSSION	35
10.1	Resultat i relation till teoretiska och begreppsliga referensram	36
10.2	Resultat i relation till tidigare forskning.....	37
10.3	Metodologisk reflektion	39
10.4	Självkritisk diskussion.....	40
10.5	Förslag till fortsatt forskning	41
	REFERENSLISTA	42
	BILAGA 1: INFORMATIONSBREV	
	BILAGA 2: INTERVJUGUIDE	
	BILAGA 3: TABELL ÖVER TOLKNINGSPROCESSEN	
	BILAGA 4: TABELL ÖVER RESPONDENTERNAS	

1 INLEDNING

Utifrån ett globalt perspektiv har svensk politik en framåtsträvande samhällelig respekt för mänskliga rättigheter, hänsyn till demokratiska värderingar och ett snabbväxande välfärdssystem. Följaktligen har detta erinrat till en positiv attityd kring Sveriges givmilda migrationspolitik med ambitioner till att skapa ett samhälle med mångkultur och jämställdhet och lika värde oavsett etnicitet (Khalid Khayati, 2017).

Krig och elände har i många år tvingat människor på flykt. På senare år har det varit en hög ström av invandring som lett till ett samhälle med en oförmåga att ta hand om migranterna på ett värdigt sätt. Denna bristande förmåga har sålunda påverkat samhällets sociala trygghet och struktur. Med tiden har Sverige kommit att förändrats och den politiska debatten kring ett tryggt Sverige har länge fokuserat på storstädernas yttre områden, de så kallade förorterna. Vidare handlar utanförskapets problematik om de sociala problemen som uppstår. Detta problem har kommit att bli en central diskussion de senaste åren och formar det politiska meningsutbytet, (Dahlstedt och Eliassi, 2018). Denna problematik har behandlats under 2018 valkampanj, där olika definitioner av tillvägagångssättet och omhändertagandet av invandringen har belönats eller straffats av nationen.

Mickiewicz, Hart, Nyakudya och Theodorakopoulos, (2017) definierar begreppet invandrare och förklarar att invandare är inte en homogen grupp utan de besitter olika bakgrunder. Dessa olikheter är bland annat kulturellt, religiöst och utseendemässigt ändock tenderar alla att sättas i ett fack och kategoriseras som invandrare/migrant.

Vår studie syftar till hur invandraren själv ser på sin identitet. Just identiteten är det som kan vara nyckel till både inkludering och exkludering i samhället. Denna riktar studie sig på invandrarens upplevelse av identitet ur ett socialpsykologiskt perspektiv och hur identitet som en social konstruerad roll ger mening åt individen.

2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Vi har studerat de människor som av olika anledningar invandrat hit till Sverige och kategoriserats som invandrare. Studiens syfte är att synliggöra hur invandrare upplever sin identitet inom den egna och den svenska kulturen samt vilka eventuella hinder och möjligheter som kan uppstå till följd av identitetstillhörigheten. Därför finner vi det lämpligt att studera upplevelsen av identitetsskapandet ur ett socialpsykologiskt perspektiv. Varför ett socialpsykologiskt perspektiv har använts är för att vi har försökt fånga upp fenomenet utifrån de effekter av relationer mellan och inom olika grupper när det kommer till att generera samt vidmakthålla viss identitet. Därav vill vi lyfta identitetsfrågorna i samband med exempelvis stigmatisering och inkludering. Följaktligen är frågeställningen för studien:

- Hur upplever invandraren sin identitetstillhörighet i det svenska samhället?

De flesta människor som hamnar i utanförskap eller riskerar att hamna där är oftast invandrare. Då utanförskap och exkludering resulterar till stigmatisering, vilket i sin tur medför ohälsa och i det värsta fallet skapar en lågklass grupp i samhället. Vår förhoppning med studien är att bredda läsarens förståelse för fenomenet och kunna fylla en av de många luckor

som finns i samhället i samband med invandrarens utanförskap och bidra till minskade avstånd mellan "vi-och-de" fenomenet.

3 DISPOSITION

Ovan har vi presenterat inledning, bakgrund, syfte och frågeställning. Härnäst behandlar vi tidigare forskning om identitet hos invandrare. Avsnittet består av tre huvudteman, social inkludering, socialt kapital och stigmatisering som kopplas ihop i fem underteman som behandlar identitet. I nästa avsnitt presenterar vi den teoretiska och begreppsliga referensramen som introducerar ansatsen för studien. Teoretiska referensramen utgår från identitet, såsom stigmatisering, inkludering och social exkludering. Vidare i uppsatsen presenterar vi metod och motiverar vårt metodval av den hermeneutiska ansatsen för studien. Därefter beskriver vi metodens grundantaganden. Därtill presenterar vi urval och urvalskriterier. I nästa avsnitt redogör vi för vår förförståelse, datainsamling, analys och resultatet som presenteras tre olika tolkningsstegen som ansatsen innefattar, inledande tolkning, fördjupade tolkning samt den avslutande huvudtolkningen. Vi avslutar studien med diskussion och metodologiska reflektioner samt förslag till framtida forskning. Nedanför presenteras tidigare forskning som har anknytning till studien.

4 TIDIGARE FORSKNING

I detta avsnitt av studien presenteras tidigare forskning. Första steget i studien var att ta del av vetenskaplig forskning om invandraridentitet. Därav har vi använt oss av databaser som Sociological abstracts med sökorden *invandrare*, *migrant*, *immigrant*, *immigration* och *identity*, *Sweden* och begränsade resultatet till högst 15 år gammal forskning för att vara mer relevant. Vi har även sökt i tidskriften Sociologisk forskning med stödorden *invandrare*, *identitet*, *stigmatisering*. Sökorden togs fram med tanke på frågeställningen. Tidigare vetenskapliga forskningen presenteras i sex teman. Nedan följer en översiktlig konklusion över tidigare forskning.

4.1 Sammanfattning av tidigare forskning

Studiens syfte är att undersöka invandrarens upplevelse av sin identitet i form av hinder eller möjlighet. Det kan betyda att det finns moment i samhället där människor på grund av sin sociala identitet har svårt att vara delaktig i samhället och att hon kan ha hamnat i utanförskap.

Människor som invandrar hit får hjälp med att bli accepterade och ges möjlighet att leva ett normalt liv genom olika integrationsåtgärder och insatser. Integration sker genom arbete, skolor, föreningar, studier eller i interaktioner mellan människor. Avsikterna kan förstås genom integrationsåtgärder som kulturprojekt och arbetslöshetssatsningar. Den invandrade indivi-

den ska med hjälp av det institutionella och sociala samhället försöka hitta sin plats i samhället. För att uppnå den förväntade inkluderingen behöver hon starkt stöd av sociala samhället, men också eget ansvarstagande. Enligt tidigare forskning i den här studien har invandrare fått tillgång till några verktyg, men också de har hittat egna vägar in i samhället, (Bevelander, 2014).

Nyinvandrade får rätten till socialt medborgarskap, där hen får tillgång till social service och även lokal rösträtt, alltså möjlighet till politisk delaktighet. Tidigare forskning om rösträtt till lokalval beskriver rösträtten som inbjudan till delaktighet, vilket syftar på ansvarstagande av individen att praktisera sin rättighet som ska leda till en ömsesidig inkludering. Trots det sker det ett utanförskap och diskriminering av infödda medborgare. Samhället kan ses som att ha två baser för samspel och samlevnad i landet. Det finns det institutionella samhället som juridiskt utformar lagar som styr rättigheter, såsom den sociala servicen och det sociala samhället där de institutionella samhällets regler och rutiner praktiseras, ändras, omskapas eller ytterligare helt ny institution skapas utifrån sociala samhällets behov, (Seidle, 2014).

Tidigare forskning tar upp bostad och arbetsplats som de viktiga sociala mötesplatserna. Bostadssegregationen skapar arbetsplatssegregation men även avsaknad eller bristfälliga institutionella servicen i de segregerade områden leder till hög brottslighet bland ungdomar som av olika anledningar inte får fotfäste på arbetsmarknaden. Vidare beskrivs segregation och ökade brottslighet bland "förortsungdomar" som resultat av samhällets ovilja ta ansvaret och att integrationssamtalet är mer enkelriktade och mindre ömsesidigt som process. Invandrarens möjlighet till bostad och arbete är starkt begränsade, detta kan förklaras genom att invandrare tenderar till att söka sig till andra invandare av egen etnisk grupp och där genom ordnar arbete, (Pendakur et al, 2015). Vidare har också invandare uppvisat sämre socioekonomisk bakgrund, innehar ett svagt socialt stöd, längre grad av själv bedömd hälsa och synnerligen sämre mental hälsa (Hultén et al, 2007).

Nedan följer en djupare beskrivning av tidigare forskning som vi har valt för att tematisera för att på ett tydligt sätt åskådliggöra de olika områden som berör invandrarens liv.

4.2 Social inkludering: Socialt och juridiskt medborgarskap

F. Leslie Seidle (2014) har studerat invandares rösträtt och valdeltagande i bland annat Sverige. Undersökningen omfattar valår 2006, 2010 och 2012. Forskaren redovisar olika kriterier för deltagandets intensitet hos "non-national" invandraren. Studien visar att invandraren med socialt medborgarskap är mindre benägen i att delta i val och därmed deltagandet är mindre än 40%, (Seidle, 2014).

Studien beskriver att invandrare i Sverige med uppehållstillstånd omfattas av socialt medborgarskap sedan 1975. Socialt medborgarskap är att invandraren har rätt till socialomsorg såsom skola, vård, tillgång till arbetsmarknad, ekonomisk assistans samt social försäkring vid arbetslöshet eller olycka men även skyldigheter som övriga samhällsmedborgare. Det sociala medborgarskapet ger individen även rösträtt till kommunal och landstingsval. Genom rösträtten jämställs invandraren med övriga invånare och ges möjlighet att påverka samhällsutvecklingen. Tillgång till socialt medborgarskap uppmuntrar invandraren till ansvar gentemot samhället och därmed hens delaktighet i lokala val, (Seidle, 2014).

Seidle (2014) skriver att delta i val tyder på inkludering och delaktighet i samhället. Genom att rösta har människan gjort sin röst hörd och har haft möjligheten att påverka samhällsut-

veckling. På så sätt känner hen sig ansvarig för samhället. Det är genom röstningen människan känner sig jämställd med sina landsmän. Rösträtt och socialt medborgskap för invandraren är som en inbjudan till delaktighet i samhället. Därför ska rösträtt tolkas inom kontexten inkludering.

Pieter Bevelander (2014) kategoriserar befolkningen i sin studie utifrån två huvudkategorier, svenskar (infödda) och invandrare. Studien gör djupare analys av kategorien invandrare och främst redovisar utomeuropeiska invandrades deltagande. Sverige har sedan 1975 infört rösträtt i kommunal och landstingsval för invandrare som har bott i landet med uppehållstillstånd. Medan val till riksdag kräver svenskt medborgarskap, (Bevelander, 2014). För att delta i val krävs det en medvetenhet och kunskap om det politiska systemet i landet och att kunna identifiera vilket politiskt partivalprogram är nära ens värderingar som kan representera hen. Forskaren menar att deltagandet skapar inkludering genom att invandraren utnyttjar sin rättighet som i sin tur leds till engagemang i samhället där hen kan påverka samhällsutvecklingen. Det är genom deltagandet som medborgaren är med och bestämmer hur samhället ska styras. Därför valdeltagandet och dess möjlighet ses som delaktighet eller möjlighet till delaktighet i samhället.

Bevelander (2014) menar att valdeltaganden är ofta kopplat till utbildningsnivå, kulturell bakgrund och invandrandens ursprungslands syn på valdeltagandet. Likaledes påverkar svenskt medborgarskap individens deltagande. Bevelander (2014) menar att de invandrare som får svenskt medborgarskap har själv valt att söka om det och därför känner de sig båda ansvarig och inkluderade. Studien hävdar att invandrare med medborgarskap är mer aktiva i valdeltagandet. Det påvisar att den enskilde individen känner sig som en del av samhället i praktiken. Studien hänvisar till Marshalls studie (Marshall, 1950, Bevelander, 2014:64) där han argumenterar rösträtt som acceptans och att delge individen all rätt att påverka och delta i samhällspolitiska samvaron. Således att invandrare med svenskt medborgarskap är accepterade och har lika möjlighet att delta i samhällsutvecklingen.

Moa Bursell (2012), har studerat namnbyten hos invandrare främst från mellanöstern. Det handlar om att islamisk-arabiskt namn orsakar utanförskap och att individen blir diskriminerade på grund av det icke-neutrala (svenskklingande) namnet individen bär på. Bursell (2012) menar att individer byter namn för att undkomma diskriminering. Hon menar att en del identiteter är stigmatiserade och därför de byter det till ett svenskt namn. Enligt studien har 34 respondenter av 45 uppgett att de blivit stigmatiserade eller diskriminerade på grund av deras namn. Fenomenet namnbyte är mer aktuell bland invandrare med rötter i de islamiska länderna. Detta på grund av att namnen är svårt att uttala av majoritetsspråket svenska.

Namnbyten ger invandrare även möjlighet till etablering och därmed inkludering. Bursell (2012) hänvisar Berger (1963, Bursell 2012:484) bok och menar att samhället ger oss namn för att skydda oss från intet. Det vill säga att namn avslöjar individens identitet. De namn som inte har antagits av samhället ger därav effekt av uteslutning för individen. Forskaren beskriver även nackdelarna med namnbyten. De individer som har bytt namn blir utsatta för sanktioner av de egna etniska grupperna såsom svikare eller bedragare medan Bursell (2012) kallar det för pragmatisk kulturell assimilation som baseras på egenvilja. Namnbytet är för att minimera risken för diskriminering, alltså ett sätt att skapa trygghet för sig själv mot utanförskap.

4.3 Socialt kapital

Tomasz Mickiewicz et al (2017) har studerat entreprenörskap hos invandrare i relation till etnisk pluralism. Studien gör en djupare analys av entreprenörskap som invandrarernas främsta

verktyg att skaffa arbete och inkomst. Studien pekar på att samhällets ovilja att betala tillräcklig lön för invandrarens arbete, uppmuntrar de till egen företagande, Mickiewicz et al (2017). Forskarna menar att det råder en viss ovilja hos allmänna företag och fabriker på marknaden att anställa invandrare på lika villkor med lika betalt som infödda med samma eller likvärdiga kvalifikationer.

Enligt studien får invandraren oftast lägre betalt och/eller får de tjänster som de infödda inte vill ha. Invandraren utnyttjar sitt sociala kapital, den kunskap som hen har lärt sig i hemlandet och den kunskap och erfarenhet som införskaffats här. Företagen lyckas ideligen nå framgång och på så sätt ges det möjlighet att anställa medarbetare, oftast invandrare. Mickiewicz et al (2017) beskriver invandrarens multikulturella kunskaper som konkurrenskraftig och det kallar han för socialt kapital.

Vidare behandlar studien diskussionen kring ett samhälle med social mångfald skapar möjlighet till inkludering och den etniska pluralismen är ett bra verktyg för samhällsutveckling. Studien syftar på de många företag som startas och drivs av invandrare. På så sätt har invandraren hittat en väg in i samhället (Mickiewicz et al, 2017). Studien visar också tendenser av att stora enklaver har större möjligheter till inkludering i samhället och de segregerade arbetsplatserna blir mer multikulturella och multi-etniska. Dock kan de små etniska enklaverna bli indirekt diskriminerade av båda majoritetssamhället och stora enklaverna (Mickiewicz et al, 2017). Studien kallar segregerade områden för enklaver. Det brukar kallas för förorter i media.

4.4 Segregation

Det svenska samhället, folkhemmet är inte längre vad det en gång varit och principerna för samhällets grunder står i ständig utmaning. Fokuset ligger idag på förortsområden och dess sociala problem som inrymmer former av brottslighet som i sin tur sprider en allmän rädsla och otrygghet. Våldet tycks bli allt grövre runt om Europa och medias vinklade bild om förorter skapar stigmatiserade och förknippade med kriminalitet, kvinnoförtryck, arbetslöshet och islamism, detta har indikerats på resultatet av en hejdlös migrations- och integrationspolitik. Denna utveckling gäller inte bara Sverige utan också övriga Europa. Som tidigare nämnt är förorterna mesta dels bebodda av immigranter och som områden antas behovet finnas av ständigt kontrollerad övervakning av socialtjänst och polis. Därav har sociala problem i dessa områden blivit brännmärkta och ramats som något ohälsosamt som uppstått i svenska städer (Dahlstedt & Eliassi, 2018).

Khayati (2017) har nämnt att det finns en delad samhällssyn kring synen på svensk nationell identitet, sålunda finns det individer som förespråkar att svensk identitet och dess tillhörighetsgränser bör ses som den ledande kulturen i samhället. När dessa förespråkare når ut till det offentliga rummet tenderar detta till att den dominerande kulturen skapar negligering, sanktionering eller också degradera andra kulturer och identiteter. Detta beror på att den framträdande kulturen betraktas vara den legitima samhörighetsnormen då det rör nationellt inträde i form av medlemskap. Denna syn på etnicitet och kultur brukar betecknas för monokulturalism. Detta medför därför också en allt kantigare syn på "annanhet" som i den akademiska världen tolkas som kulturell rasism. Sålunda pådyvlas icke-inhemska kulturer och etniciteter för att vara allt för inhemska och avvikande och emellanåt som onda medans kulturell rasism gynnar den dominerande den huvudpartiska kulturen (Khayati, 2017).

Krishna Pendakur, Ravi Pendakur och Pieter Bevelander (2015), har i sin studie om bostadsarbetsplatssegregering skrivit att invandrade människor oftast bor i etniska enklaver i städerna. Invandrarna söker sig till varandra för att få hjälp med bostäder, arbete och andra sociala trygghet. Forskarna menar att nästan 70% av alla utrikesfödda bor i enklaver i stora städer. Pendakur et al (2015) beskriver två typer av segregation som invandraren utsätts för eller själv utsätter sig för. Bostadssegregering är resultat av att invandraren med kulturella och etniska skäl söker sig till eller dit för att få hjälp med att hitta ett arbete. Khayati (2017) menar att ävenledes då Sverige inte längre anses som en homogen helhet så påvisar integrationstendenserna att landet är befolkat av två olika befolkningar. Det beskrivs som att människorna inte nödvändigtvis lever i gemenskap utan tenderar mer till att bo vid varandras sida. Sålunda lever den "inhemska" etniska svenska befolkningen i stadens centerade områden medan den andra etniska gruppen bestående av invandrare bosätts i stadens ytterområden (Khayati, 2017). Detta leder i sin tur till arbetsplatssegregering då oftast invandrare får arbete på sin ort och arbetar för eller med andra invandrare som delar snarlika bakgrunder Pendakur et al (2015).

Pendakur et al (2015) hävdar att genom utbildningsnivån och antalet år av vistelse i landet påverkar integrering av invandrare och möjliggör arbete på icke-segregerade arbetsplatser. Sålunda finns det tre huvudorsaker för bostadssegregering som generar arbetssegregering och att enklaverna hamnar i utanförskap. Detta betyder att kulturell samhörighet hos invandraren och den gemensamma etniska identiteten ger strävan att vara tillsammans. Den andra orsaken är att etniska enklaverna kan ha utsatts för diskriminering av samhället och den tredje orsaken är enligt studien att enklaverna utsätts oftast för institutionella diskriminering i form av otillgänglig eller otillräcklig social service. Sålunda läggs det stora delar av ansvaret på invandraren i integrationsprocessen. Därav söker invandraren sig till enklaverna och därifrån ordnar arbete som Mickiewicz et al (2017) beskrev det som entreprenörskap.

4.5 Diskriminering

Khayati (2017) diskuterar i sin studie att svensk politik tycks ge allt större utrymme och en accepterande uppgång för främlingsfientlig politik. Vidare har denna studie berört ämnen som visar objektifierande och stigmatiserande tendenser gentemot de icke-inhemska etniciteter som sätter sin stämpel på den offentliga migrationsdiskursen. I det sammanhanget framhäver studien dagens antimigratoriska beteenden samt kulturrasistiska förebråelser som bör tas i beaktande som ett måste och se bortanför den rådande flyktingkrisen och de globala hotbilderna utifrån som influerar biverkningar på svensk politik.

Begreppet invandare har även Kugelberg (2005) behandlat i sin studie och förklarar att när begreppet invandrare först brukades var det mångtydigt men med tiden presenterades det ett mer givet innehåll och detta skedde delvis genom journalistiken samt media. Invandrarna objektifieras och tillerkändes olika attribut, vidare att en social kategori skapades av statistiska skillnader som skapar en generaliserad invandrare. Sålunda bildas det och formges en bild av den andre som inte är den svenske.

Kugelbergs (2005) studie har studerat svenskar med invandrarbakgrund. Således har studien bland annat utförts med intervjuer där deltagarna själva berättar om sina upplevelser hur det var att komma till Sverige och hur deras självupplevda uppfattning om vem man är och identitetsförhandlingar, det politiska engagemanget samt exkludering från samhället. Studien inkluderar individer med bakgrunder från Chile och Kurdistan som under intervjuerna talar om skapandet av invandrarbegränsningen, den strukturella diskrimineringen och exkluderingen. Vidare har Kugelberg i sin studie pekat på tre dimensioner som växer fram i intervjuerna och hur de är sammanflätade till varandra i berättelser om identitetsförhandlingar. Den första är den dubbla

identiteten. Deltagarna menar sig vara chilensare, svenskar men också svenskchilenare likaså talar kurder och deras svar växlar. Det grundar sig följaktligen genom sammanhanget om det kurdiska också chilenska eller det svenska görs aktuell. Deltagarna medverkar i svensk politik på samma gång deltar i ett transnationellt socialt fält med ständig förbindelse med sina var-dera hemländer (Kugelberg, 2005).

Vidare i studien nämner Kugelberg (2005) att under intervjuerna talas det kring invandraridentiteten sålunda berättas livshistorien om hur det dubbelidentitet växer fram parallellt om erfarenheter om hur de blev tillskrivna invandraridentiteten och vad konsekvenser har blivit. Det som kommer fram ifrån deltagarna är deras erfarenheter av hur de har blivit behandlade och bedömda utifrån sin invandraridentitet och inte som en människa med svensk bakgrund. Sålunda har det lett till exkludering och diskriminering från svensk gemenskap. Därav uppstår tydliga gränsdragningar mellan svenskar och invandrare vilket leder till att diskriminering får en tydlig närvaro. Detta pekar bland annat på att det rör sig om nationalistiska ideologin, effekten av globalisering också rasifiering och postkolonialism (Kugelberg, 2005).

4.6 Folkhälsa

Tilltro och tillit har varit två viktiga grunder för det svenska samhällets tro på möjligheten till att kunna bygga ett tryggt samhälle för alla medborgare. Sålunda har demokrati varit en viktig del av samhället och varit till nytta som drivkraft i det nationella förbund och gemenskapens projekt. Bilden av Sverige med ett starkt demokratiskt fäste har länge funnits. På så sätt har den varit ett sätt att karakterisera en demokratiskt mognad hos folket enligt den nationella självbild som är väl förankrat i Sverige. Med tiden har Sverige kommit att förändrats och den politiska debatten kring ett tryggt Sverige ser idag annorlunda ut (Dahlstedt & Eliassi, 2018). Det handlar dels om utanförskapets problematik och de sociala problemen som uppstår. Problematiken har kommit att bli en central diskussion de senaste åren och formar det politiska meningsutbytet om städers segregerade utmaningar (Dahlstedt & Eliassi, 2018).

En studie som utförts av Vania Ranjbar Robin Fornazar, Henry Ascher, Ann Ekberg-Jansson and Gunnel Hensing (2017) handlar om ohälsa mellan etniska svenskar och invandrar svenskar med syfte att studera skillnader i självskattad hälsa och psykiskt välbefinnande. Studien har inkluderat bland annat hur respondenterna tittat på hur det skiljer sig mellan upplevda sjukdomssymptom, kroniska sjukdomar och den socioekonomiska statusen betydelse. Sålunda har människors status och socialt stöd tagits i beaktande i hänsyn till när skillnaderna mellan de olika upplevelserna skall studeras. Denna studie har använt sig av flertal olika mätinstrument som presenterats i tabeller. Det som är av intresse för vår studie är att lyfta fram Ranjbar et al (2017) betydande skillnader som råder mellan dessa respondenters bakgrunder kring den upplevda hälsan och vilka faktorer som bidrar till varför det är differenser. Deltagarna i studien bestod av 4023 stycken individer i en sekundäranalys som genomfördes med frågeformulärdata från ett slumpmässigt vuxet befolkningsexempel och registrerade data SCB. Forskarna har nämnt att det råder en viss begränsad tillgång till data som ligger till grund på sekundära analyser men menar ändå att denna tvärsnittsstudie har lyckats erbjuda betydelsefull kunskap i invandrares/svenskens hälsa och välbefinnande.

Studien kom fram till att jämfört med de individer som är födda i Sverige visade det sig att invandrare uppvisade en mer allmängiltigt sämre status, sämre socioekonomisk bakgrund, innehar ett svagt socialt stöd, längre grad av själv bedömd hälsa och synnerligen sämre mental hälsa. Bemärkande skillnader klagades utifrån fyra olika resultatvariabler som utgör exempel på olika dimensioner av hälsa: självbedömd hälsa, mentalt välbefinnande, vanliga symtom och bestående sjukdom. Enligt forskarna är deras studie den första som har granskat rollen

som inkonsekvens vid redovisning av ojämlikheter mellan inhemska och invandrade svenskar, med åtanke att studera både fysisk och psykisk hälsa såväl som tillstånd och sjukdom. En framstående skillnad kring redovisningen om ogynnsam status upptäcktes mellan infödda och invandrare. Som tidigare nämnt har det sociala stödet haft ett betydande roll i deltagarnas varianter, arbetsrelaterade förhållanden såsom anställningsformer, och inkomst klargjorde en tydlig skillnad av i den uträkning att dessa faktorer har betydelse för hälsotillståndet hos infödda och invandrare (Ranjbar et al, 2017).

4.7 Utanförskap

Denna antologi beskriver olika strukturer och nivåer vad gäller diskriminering och syftet är att få en ökad insikt om svårigheten och få en nyanserad dialog om vad som är möjligt att åtgärda för att bekämpa etnisk orättvisa och särbehandling. Det krävs många teorier och studier för att skapa analys av i detta fall så komplicerad företeelse som social exkludering och etnisk diskriminering. I tidigare utförda analyser och studier av invandrarproblematiken har det maktorienterade synsättet varit vägvisare men även det demokratiska klimatet i Sverige och utifrån rådande maktförhållanden (Hultén et al, 2007).

I den utförda studien har resulterat i identifikation av institutioner och kulturella uppställningar som exkluderar och diskriminerar och till och med omyndigförklarar invandrare. Generella förståelse om invandrare härleds från praktisk utövning vid olika institutioner och även från det politiska systemet. Angeläget i denna kontexten är att detta nät av kategoriserande, stigmatiserande och exkluderande anordningar ges form åt till ett så kallat robust system med flerdelade hopkopplingar som för samman flertal mekanismer av diskriminering, (Hultén et al, 2007).

Begreppet ”invandrare” har i Sverige omvandlats till en form av skymford. Det har lett till att många människor associerar ”invandrare” till något mer negativt detta beror dels på mediernas, institutionernas och allmänhetens sätt att utnyttja begreppet som ett sätt att beskriva det främmande (icke-etnisk svensk). Det kan också sammankopplas med andra negativa rörelser såsom arbetslöshet eller kriminalitet, (Hultén et al, 2007).

Frånsett om ”invandrare” kopplas ihop med något sällsamt eller något hotande blir svaret att en del av svenska folket kan anse att ”invandrare” är en grupp som inte tillhör eller är en del av det naturliga samhället. Sålunda har det diskuterats i studien kring invandraridentiteten som en del av den politiska identiteten och motiverar det som att ”yngre” invandare” har visat en ökad medvetenhet om deras förhållande och uppvisar ängslighet för kommande diskriminering på bl.a. arbetsmarknaden, (Hultén et al, 2007).

Samtidigt inger det ett visst skyddsnät mot den skamliga diskrimineringen och vad det innebär att själv kunna konstruera den andre: tanken om ”Svensson” förstärker ens självbild genom att deklassera de människor som hen annars upplever sig utstött av. Betoningen ligger på de kulturella differenser som ersättning för sociala villkor. Därav blir kulturella differenser inrättade efter samhällets avseenden att undfly dramatik och spänningar. Det skulle kunna uttalas att orsakerna är socioekonomisk ojämlikhet. Gruppen av invandare ställs emot svenskar som egentligen inte är så olika som det uppfattas. Där det råder gemensamma intressen skulle det kunna definieras för de utsatta grupper bestående av invandrade eller ”svenskar” blir det till en politisk dynamik. De två grupperna söker båda trygghet och identifikation i sin grupp, bland sina likar. Följaktligen kommer båda grupperna att vidkännas av socialt utanförskap och nedskärningar (Hultén et al, 2007).

4.7.1 Studiens position inom tidigare forskningen

Studiens mål är att bidra med en överblick beträffande invandrarens upplevelse av invandraridentiteten i samhällets sociala och institutionella bemötanden samt invandrarens reflektioner av sitt egna agerande i olika bemötanden. Från tidigare forskningsartiklar har vi redogjort för de olika teman som berör invandrarens möjligheter till inkludering och orsaker till exkludering. Där beskrivs olika tillvägagångsätt för att bredda möjligheten för inkludering, men även hinder på grund av den sociala identiteten, invandrare. Studiens strävan är att få kunskap och förståelse kring upplevelsen av invandrarens identitet.

Landets demografi är i förändring och det beror dels på den fortsatta invandringen, vilket gör studien mer intressant och användbar i fortsättningen. Studien kan vara användbar i den bemärkelsen att vi hittade inga liknande studier som handlar just om upplevelsen av invandraridentiteten hos utrikesfödda. Det finns många studier om invandrare som ur olika perspektiv belyser fenomenet invandrare, dock hittills har vi inte kunnat hitta sådana studier om invandrarens upplevelse av sin identitet i samhället. Vår förhoppning är att vår studie ska bidra till mer förståelse och kunskap om kulturmöten och att betrakta multietniciteten i samhället som ovärderligt socialt kapital och utnyttja det i samhällsutvecklingen. Därmed bidra till minskade avstånd mellan "vi-och-de" fenomenet.

5 TEORETISK OCH BEGREPPSLIG REFERENSRAM

I följande avsnitt presenteras centrala teorier och begrepp som redovisar studiens teoretiska utgångspunkter. Syftet med studien är att undersöka invandrarens upplevelse av sin identitet i möte med den svenska kulturen och den egna kulturen. Därmed fann vi begreppen identitet, stigma, social inkludering och social exkludering som centrala begrepp för att tolka och förstå studiens datamaterial. Utgångspunkten innefattas av en övergripande presentation av begreppet identitet utifrån Seija Wellros och Erving Goffman. Teoretikerna förklarar identitet och identitetsskapande som en viktig del av individernas vardagliga liv. Sedan belyser vi begreppet stigmatisering med Goffmans teori om stigma samt Charles Cooleys teori om primärgruppen för att få förståelse om begreppet "vi och dom". Begreppet inkludering beskrivs och förstås med Persson och Perssons teori om socialt kapital och begreppet social exkludering förklaras med Dahlstedt, Ålund och Lundquist teori. Det gemensamma för dessa teorier är att de tillsammans kompletterar de varandra genom att sätta ihop identitetens delar i en invandrar-kontext. Därmed ges en helhetsbild om invandrarens upplevelse just av sin identitet.

5.1 Identitets verkan på individens vardagliga liv

Identitet som ett socialt fenomen har stor betydelse i individen vardagliga liv. Ordet identitet har sitt ursprung i latinska "idem", vilket betyder densamma. Det menas trots att man betar sig på olika sätt i olika åldrar och på olika platser är det just känslan av att vara samma person som är det centrala i en människas identitet (Wellros,1998:82).

Goffman skriver att varje samhälles struktur avgör på vilken sätt människor ska delas och kategoriseras samt tillskriver vilka egenheter som är naturliga för just de grupperna (Goffman, 2015:9). Kategoriseringen sker i en ömsesidig växelverkan mellan samhällets struktur och aktörer. Det svenska samhället kan bland annat betraktas kategorisera människor i två huvudkategorier, svenskar och invandrare. Begreppet invandrare är en identitet för den grupp av människor som invandrat till Sverige. Inom aktörskap har begreppet invandrare använts i folkmun för att beskriva människor med utländsk bakgrund. Ofta utgår människor från hur en individ ser ut och vilken namn vederbörande har, när man kategoriserar individen som invandrare. Det kan ses utifrån hur hen ser ut eller heter. Individens identitetsskapande ligger utanför hens vilja vilket Wellros (1998:116) bekräftar och skriver att människan själv inte kan välja vilket fack hen sorteras in i och vilken etikett som klistras på det fack. Dessutom är invandraridentitet en gruppidentitet som överskuggar alla andra kategorier och sociala identiteter för gruppmedlemmarna.

Wellros (1998:154) refererar till sociologerna Anders Lange och Charles Westin och menar att som regel är namnet också är en etnisk markör liksom modersmål binder individen till den etniska gruppen. Följaktligen blir identiteten invandrare oföränderlig för individer som har avvikande namn, hudfärg eller utseende. Dessa egenskaper binder individen till invandraridentitet och denne förblir invandrare oavsett vilka sociala roller hen intar. Även om hen är världsstjärna i fotboll eller statsråd så är dessa människor fortfarande invandrare. Sättet att tala och bete sig kan vara olika från en situation till en annan men känslan av att vara densamme består.

Wellros (1998:114) menar att stor del av identiteten fås i relation till andra. Det är synen på likhet och olikhet i samhället som utgör social identifikation och människorna kategoriseras i "Vi", alltså de som liknar oss och "dom" som liknar andra. Olikheter mellan invandrare och svenskar kan vara att invandraren har genomgått en annan socialisation än det svenskar har.

Därav ställs krav på att just invandrare ska socialisera sig och internalisera det svenska samhällets normer, värderingar och lagar som är grunden för social ordning. Å andra sidan gör invandraridentiteten det möjligt för invandraren att ställa sociala krav på samhället, att det skall ges plats och möjlighet för socialiseringen samt etablering med bibehållna individuella rättigheter. Det kan exemplifieras med att en invandrare kan ha annan religionstillhörighet och ges likväl möjlighet att etablera sig och ta sin plats i samhället.

Wellros (1998:108) hävdar att yngre människor har det lättare att lära sig nya saker jämförelsevis med äldre. De yngre smälter snabbare in i nya miljöer och anammar nya värderingar och normer som är en del av identitetsskapandet. Wellros (1998:109) skriver att samhället utgår från en ideal där ungdomen värderas högre än ålderdom. Idealet genomsyras i utbildning och skolväsendet. Genom skolan får barn och ungdom bättre möjligheter till utveckling. De barn och unga invandrare som kommer hit får möjligheten att ta del av idealets förmåner. Det ger dem bra möjlighet att på bästa sätt lära sig språket och språkets kulturkoder som oftast leder till lyckad inkludering i samhället.

Språket spelar en central roll i individens identitetsskapande. Wellros (1998:155) skriver att språket skapar möjligheter att lätt känna igen och tolka situationer. Varje språk innehåller språkspecifika metaforer och illustrationer till historiska händelser eller religiösa och sociala fenomen. Invandrare som ord och begrepp innehåller språkspecifika betydelser såsom att invandraren är olik svensk i en eller flera avseende. Det kan vara utseende, namn eller religionstillhörighet. Vidare skriver Wellros (1998:158) att grupper identifierar sin etnicitet med sitt geografiska ursprung men även sin etniska historiska erfarenhet och religionstillhörighet. Invandraren utmärker sin olikhet genom sitt namn som kan vara kopplade till sitt ursprung, geografiskt eller religiöst.

5.2 Stigmatisering, skapandet av "vi och de"

Cooley (1981:50–51) definierar de så kallade primärgrupper som utmärks av ett samarbete och "face-to-face" kontakt. Denna helhet beskrivs enklast som "vi". För att exemplifiera kan dessa grupper vara familj eller den närmsta vänskapskretsen. Det vill säga en grupp som karakteriseras av ett litet antal medlemmar. Grunden för människors sociala ideal är denna typ av samvaro.

Vidare menar Cooley att utan våra primärgrupper kan människan inte bli fulländad. Inom storstäder är det inte lika lätt att knyta an till nära relationer och bli medlem i en primärgrupp då det är vanligt med mer icke personifierade och det förekommer ideligen formella organiserade grupper. Därmed är primärgruppernas motsättningar vanliga i många sammanhang. Denna motpol mellan olika grupper kan ses bidra till stigmatisering av den grupp som inte tillhör "vi" (Cooley 1981:52)

Den stigmatiserade är den person som inte tycks kunna uppfylla samhällets alla krav och förväntningar. Sålunda kan det ses som en form av avvikelse gentemot det som uppfattas det normala. Dilemmat som uppstår blir att individen kommer antingen öppet möta sitt stigma eller ge sig kast med att försöka gömma sitt stigma för att passa in i ramen till det normativa samhället och bli en del av det "normala".

Hur stigmatiseringen påverkar en människas identitet kan förstås i hur människor vid ett första möte har en tendens att tillskriva och kategorisera andra individer efter de väntade egenskaper hen bör ha. På så sätt kan en individs faktiska identitet förbises och den tillskrivna identiteten är byggd på de förväntningar andra människor har på en. Goffman (2015) menar att det är på så sätt den sociala identiteten kan tillskrivas. Det kan exemplifieras när vi möter

den främmande som bär annorlunda kläder och tillhör en annan etnicitet så tilldelas personen egenskaper beroende på vad som sker vid en första anblick. Detta kan både vara positiva och negativa egenskaper (Goffman: 2015:10).

När vi människor möter så kallade främlingar det vill säga okända människor är det vanligt att vi tolkar efter det första intrycket som vi upplever och ser. De egenskaper som den människan tycks ha kan uppfattas vara mindre önskvärda. Sålunda kan det innebära att individen stämpas vilket innebär stigma. Goffman (2015:11) benämner att stigma är egenskaper som tycks vara misskrediterande. Dessa beskaffenheter kan vara avvikande brister eller handikapp. Vi människor tycks ha ett bestämt sätt hur en individ bör vara och bete sig för att passa in i samhällets alla normer. På så sätt blir stigmatiseringen oförenliga med denna perception om vad det krävas för att passa in (Goffman, 2015:11–13). Vidare använder Goffman tre olika typer av stigman som han kallar:

1. Kroppsliga missbildningar exempelvis olika former av fysiska handikapp.
2. Olika fläckar på den personliga karaktären; Visa omoraliska egenskaper eller viljesvag
3. Tribala stigman; religion, ras och nation.

Dessa tre drag får således samma konsekvens av samhället. Det kan vara så lätt att en individ kan accepteras men har ett drag som inte helt och hållet passar in i det normativa samhället. Den sistnämnda formen av stigma drabbar inte bara den enskilda individen utan en hel familj eller släktskap. Det kan på så sätt också föras över från den ena till den andra generationens invandare. Det betyder att även om människorna är födda i Sverige eller endast har en förälder med utländsk bakgrund kommer hen att ändå att kategoriseras och ta över föräldrarnas stigma (Goffman: 2015:11–13).

Det som Goffman (2015:12) påpekar är också att för den människa som blir stigmatiserad är det inte så att alla egenskaper behöver vara avvikande. Det räcker med endast ett drag som ger tilldragelse och uppmärksammas som gör att den sociala sfären stängs. Därmed utesluts gemenskap. För att exemplifiera kan en människa som bär annorlunda klädsel såsom religiösa plagg anses inte passa in i vissa sammanhang. Genom sina kläder saknar hen tillträde till vissa sammanhang och saknar då tillhörighet.

Vidare menar Goffman (2015:13) att för de människor som inte är stigmatiserade kan betecknas som ”normala”. Det skall dock inte ses som någon är bättre än den andre. Människor som är stigmatiserade är på så vis inte en del av det normala. Att inte vara en del av det normala avger en central betydelse för den avvikande individens möjligheter i livet. Svårigheter i livet för de stigmatiserade kan vara att få kontakt med andra människor. Genom att inte kunna få kontakt och var en del av gruppen leder det därmed till uteslutning av en viss social gemenskap. Detta skapar på så vis ett mer inskränkt liv och kan generera upplevelsen av exkludering (Goffman: 2015:13–14).

Goffman (2015:21–22) menar att det är en omöjlighet att kunna tala om de avvikande eller de normala därför att i självaste verket har båda grupperna någon slags erfarenhet av den andre. Den rådande relationen mellan vi och de är följaktligen den relation som också bestämmer huruvida vi är avvikare eller normala.

5.3 Inkludering - Sociala kapitalets betydelse

Förutsättningen för att trygghet skall uppstå behövs det tillit mellan individer vilket möjliggör meningsutbyte och känslan av tillhörighet. Sålunda är tilliten centralt inom begreppet socialt kapital. Socialt kapital kan definieras som en form av resurs som verkar mellan människor.

Resursen inkluderar ett nätverk mellan människor som inrymmer normer och tillit. Denna ömsesidiga växelverkan bygger på att det finns en förväntan och ett förtroende om att hjälpa andra kunna tas och ges. Ömsesidigheten består av gemensamma intressen och såväl som individuella mål. Således kan det ses som att denna relation grundar sig i strävan om att samverka och tillhandagå andra. Tillit kan definieras på två sätt. Första är tilliten mellan människor och den andra är människans tillit till samhällets institutioner (Persson och Persson, 2016:65–66).

Fortsättningsvis menar Persson och Persson (2016: 67) att sociala kapitalet kan kopplas ihop med individens utbildningsnivå och tillträdet till arbetsmarknaden. Det är av stor vikt att ha en någon form av utbildning men också ett socialt nätverk. Persson och Persson (2016:67) menar att det har visat sig finnas ett starkt samband för de som inte lyckats med skola och utbildning till att heller inte besitta förmågan att skapa ett socialt kapital för att sedan kunna få arbete.

Socialt kapital har stor betydelse för inkludering till samhället och Persson och Persson (2016:68) menar att immigranter behöver bygga upp stort socialt kapital. Anledningen till behovet av att inneha ett socialt kapital är för att skapa möjlighet till att bli delaktig i det svenska samhället och på så sätt inkluderas.

5.4 Social exkludering: mening och påverkan

Dahlstedt, Ålund och Lundqvist, (2008:59) definierar begreppet social exkludering som ”beskuret medborgarskap”. Det menas att vissa grupper i samhället lever på existensminimum vilket innebär att de förnekas rätten till en ekonomisk trygghet, minimalt inflytande i politiken och innehar knappa sociokulturella medel. Följaktligen ingår det en avsaknad till möjlighet att vidmakthålla ett socialt acceptabelt levnadssätt. Således faller denna definition av social exkludering ihop med marginalisering och fattigdom. Att vara socialt utesluten innebär därmed till hänvisning av ”beskuret medborgarskap”. Genom att leva som fattig eller arbetslös ställs individer utanför samhället och grupperas som ”de” det vill säga att de dras från majoritetsbefolkningen”. På så sätt bildas en social klyfta hos befolkningen (Dahlstedt et al (2008:60). Vidare kopplar Dahlstedt et al (2008:60–61) ihop de arbetslösa, understödsberoende ihop med ”nyfattiga” vilket oftast är migranter som inte sällan är stigmatiserade som ”de” avskilda, rumsligt-geografiskt segregerade och tillhör en annan etnicitet. På så sätt kan den grupp som innehar ett beskuret medborgarskap avgränsas från majoritetstillhörighet och utesluts och exkluderas från delar av samhället.

Dahlstedt et al (2008:10–11) menar att mycket tyder på att det finns svårigheter för dessa grupper att känna sig inkluderade, att vara en del av samhället. Det finns flertal exempel men ett utav dem sker i skolan. Barn och ungdomar som växer upp i hem med låg inkomststandard eller för de individerna med flykting- eller invandrarbakgrund har större svårigheter att bli inkluderade i samhället. Detta kan kopplas till den rådande boendesegregationen som finns och utmärker sig allra mest i storstäderna. Dahlstedt et al (2008: 112–113) menar att utbildning och skola visar sig ha denna problematik i dessa exkluderade områden. Barn och ungdomar uppvisar sämre betyg och närvaro i dessa segregerade områdena. Skälet till detta verkar ligga i de socioekonomiska klyftorna som finns mellan dessa områden. Det nämns också att ungdomar som presterar sämre i skolan eller hoppar av efter grundskolan kommer senare ha begränsade livschanser och arbetsmarknaden blir allt smalare. Dessa är några av de faktorer som bidrar till att människor blir exkluderade i samhället (Dahlstedt et al, 2008:112–113).

6 METOD

I följande avsnitt beskrivs och presenteras varför vi har valt hermeneutik som metodansats för studien. Vidare presenteras urval, datainsamling och analys av studien.

6.1 Motivering av metodval:

Studiens syfte är att undersöka invandrarrens upplevelse av sin identitet. Studiens fokus inriktas på upplevelsen av identitet som kan vara nyckel till både inkludering och exkludering i samhället.

Upplevelsen är komplex, den kan vara kortvarig såsom en film men också långvarig då invandraridentitet sträcker sig under den tid individen bor i Sverige och inte återvänder till sitt ursprungssamhälle. Därav anser vi att hermeneutiken kan inge en möjlighet till att systematiskt undersöka dessa upplevelser och möjligen kunna skapa förståelse och tolka den verkliga invandrarrens upplevelse. Genom att respondenterna själva berättar om upplevelsen av den gemensamma identiteten (invandrare) får vi möjlighet att förstå det. Upplevelse har vi valt att använda såsom Ditley hävdar är sammanhållen av gemensam innebörd och det alltid syftar till något (Ödman, 2016:40). Metodologiskt sätt, ger den hermeneutiska spiralen mer förståelse och är bättre lämpad för studien, där det kräver att tolkning och förståelse går hand i hand. Alltså när förståelsen utsätts för förklaring genereras nya förståelser (Ödman, 2016:104).

Som vi ser det är identiteten invandrare socialt konstruerad och numera har fenomenet fått en global karaktär. För att exemplifiera kan vi se hur EU tagit gemensam policy för integration inom EU-länder. Det gör att identiteten är i ständig förändring och starkt påverkas av förändringarna i de andra delarna av världen. Dessutom angår fenomenet samhällets grundvärdering och välfärdsstatens stöttestelare som demokrati och jämlikhet. Dessa två spelare ska stå för den ontologiska tryggheten hos individen i samhället.

Om vi hade valt en annan metodansats som diskursanalys istället för hermeneutik så skulle det försvåra analysen och det skulle vara inte möjligt att utföra studien med tanke på den komplexitet som en upplevelse kan innebära. Upplevelsen av sin identitet är kopplat till känslor och emotioner som är socialpsykologiskt och därav skulle det vara svårt att analysera med diskursanalys.

6.2 Metodens grundantaganden

Hermeneutiken spåras till gudanamnet "Hermes", vilket hade till uppgift att tolka de otydliga och svårtolkade gudsorden för människor och förmedla budskapet (Ödman, 2016:11). Vidare menar Ödman att trots att den grekiska verben "hermeneuein" oftast översätts som "att tolka", är den mångtydig och kan betyda också tecken, mening, råd och tydning. Hermeneutiken handlar i nutid om något allmänskligt alltså att förstå och tolka. För att förstå invandrarrens upplevelse av sin identitet har vi behövt visa god förmåga att kunna förstå och tillämpa tolkning. Förståelsen ger möjlighet till ett nytt perspektiv på tillvaron vilken kan leda till viljan att förändra sitt liv (Ödman, 2016:13). Hermeneutiken handlar också om att få olika förståelsehorisonter mötas och sammansmältas i en gemensam förståelse.

Ödman skriver att strävan efter förståelse leder oss till att fråga om saker och ting som händer eller ha hänt runtomkring oss (Ödman, 2016:24), såsom vår studie, som frågar hur upplever invandraren sin invandraridentitet. Vidare utvecklar Ödman förståelsen och menar att den gäller människans existens och dess villkor och möjligheter att förstå pusselbitar och utnyttja den som delförklaring av den mer omfattande bild vi försöker förstå (Ödman, 2016:25). Heidegger definierar hermeneutiken som ett med vår existens, det gäller människans existens som i högsta grad är sammanlänkad med förmågan att förstå och tolka. Heidegger menar att människans förmåga att tolka och förstå är hans existensvillkor. Vidare menar Heidegger att förståelsen är konstruerade för vårt vara-i-världen och den oupplösligt hänger ihop med vår existens. Heideggers värld är helheten, både yttre och inre värld, alltså den värld som hen befinner sig i och förståelsevärlden. (Ödman, 2016:25–26).

Det är välkänt att hermeneutiken betonar dialog (Ödman kallar det för dialektik) framför metodiken. Dialog innebär att forskaren blir en del av det som studeras, där forskaren tillsammans med studieobjektet utvecklar en dialog, som Gadamer menar att kunskapssökande och förståelse är en fråga om öppenhet och deltagande, alltså en fråga om dialog och inte metodik. Metodik enligt Gadamer är att forskaren på förhand försöker metodiskt manipulera och kontrollera det som studeras (Ödman, 2016:27). I vår studie har vi försökt att sträva efter ett öppet förhållningssätt där vi interagerar med studieobjektet på en jämnlignivå för att skapa tillit och öppenhet i dialogen.

Inom hermeneutiken är förförståelsen en grundläggande del och Ödman skriver att förståelsen grundas på den historiskt givna förförståelsen, det vill säga att vi inte kan förstå utan redan ha förstått (Ödman, 2016:102). Det betyder att utan förförståelse kan ingen förståelse existera. Förförståelsen är kopplad till vår intentionalitet, där upplevelsen får mening genom strukturen. Hermeneutikens utgångspunkt är att människan förstår livsvärlden men att verkligheten kan tolkas olika. Det betyder att vi studerar den värld vi är en del av. Således ser vi världen från vår egen synvinkel och förförståelsen är behjälplig för att nå förståelse. Sålunda grundar sig hermeneutiken som metod på att kunna förstå genom att beskriva det vill säga epistemologi (Ödman, 2016:23–25). Som vi betraktar det har vi i vår studie kunnat ta del av invandrans upplevelser genom intervjuer och på så sätt gett oss en inblick i olika tolkningar av verkligheten.

Inom hermeneutik finns tre grundantaganden, dessa är förstå, tolka och förmedla. Forskaren behöver bemästra fenomenet som ska studeras för att på så sätt nå kunskap och förståelse för att sedan kunna förmedla upplevelsen. Just detta menar Ödman (2016:25) är huvudsakliga förutsättningar är att kunna begripa fenomenet utifrån sin egen livsvärld men också den andres. Vidare föreligger en oupphörlig samverkan mellan tolkandet och förståelse. Det är genom tolkningen vi ser vår reella situation vilket i sin kan komma förändras beroende på vår förståelse (Ödman, 2016:26). Betydelser och meningssammanhang medlas vanligast via språkliga tolkningar. I och med det blir tolkning den första kunskapsformen inom hermeneutiken och uttrycksättet får en ledande innebörd (Ödman, 2016:48).

Ödman (2016: 29–30) menar att språkets roll i hermeneutiken är central. Språket som verktyg ger oss en delad livsvärld och frambringar dialog, möjlighet till att ifrågasätta och inge förståelse. På så sätt ses språket som en möjlighet för giltig tolkning och därmed ger förutsättning för att skapa den existentiella världen.

6.3 Urval

Urvalet för studien är ett maximal variations urval som har kompletterats med ett antal kriterier som förfinar urvalet och göra så gott som möjligt representativt. Patton menar att med maximalt urvals variation kan det fångas upp kärnupplevelser och gemensamma dimensioner (teman) av ett fenomen (Patton, 2002:235). Vi avgränsade urvalet med att med kriterier för att studiegruppen invandrare är ganska stor och geografiskt utspridd. Urvalskriterierna är att respondenternas vistelsetid här i Sverige ska vara minst 5 år, åldern ska vara mellan 21–50 år, olika etniska bakgrunder samt olika religiösa tillhörigheter. Vi var också tvungna att smala ner målgruppen och därför i första hand koncentrerade oss på utomeuropeiska människor med utländsk bakgrund. Vi vill här tydliggöra att respondenterna är alla utomeuropeiska invandrare som innefattar ovanstående kriterier.

6.4 Förförståelse

Förförståelse 1

Som jag resonerar kring ämnet invandare och identitet råder det två olika bilder. Det är genom olika kanaler som vi människor påverkas av den andre. Ideligen konfronteras jag av att bilden om hur bland annat media gång på gång låter invandare vara syndabockar och speglar ofta att vara något negativt. Detta alstrar en invandraridentitet där exempelvis media har en central ingång till människans uppfattning om aspekterna av att vara invandrare som in sin tur är något vinklad beroende på sammanhanget.

Vidare uppfattar jag att det råder en viss uppdelning mellan samhällsmedlemmarna som beror på en bristande interkulturell kompetens från både ”svenskar” och ”från dem som anses vara ”icke svenskar”. Sålunda ser jag identitetsskapandet kan vara problematiskt när vi människor ofta kategoriserar andra och sätter dem i fack. Det görs bland annat från yttre attribut men också kulturella skillnader. Det försvårar processen av ett identitetsskapande hos den enskilde individen när människor besitter en bristande kunskap och tenderar till att vara rädd för det okända.

Förförståelse 2

Min förförståelse kring invandraridentitet baseras på de erfarenhet som jag själv upplevt genom bemötande och interaktion med andra människor, eftersom jag har invandrarbakgrund. Min uppfattning är att invandraren har mindre förutsättningar i samhället och därför behöver hen kämpa lite mer för att bli integrerad och inkluderad i samhället. Jag är medveten om att alla människor är olika i sitt tänkande och beteende i olika sammanhang. För mig är det mer mänskligt att vara olika än att grupperas som invandrare och svenskar. Vidare tror jag att alla individer får möjlighet till att inta sin plats i samhället.

Min syn på invandraridentitet som jag liksom många andra bär på är att det inte behöver vara negativt och inte heller likställas med okunskap eller belastning utan det ska ses som en ny nyans av svenskhet i modern tid. Jag är medveten om att det finns en snäv syn på människor med utländskt utseende och namn hos vissa grupper i samhället. Det ser jag inte som ett stort

bekymmer utan det är mänsklig att tänka annorlunda. Jag tror egentligen att de människor som resonerar på det sättet beror på att människor kan uppleva invandraren som ett hot eller att de inte besitter kunskap kring människors olikheter.

Vår gemensamma förståelse är att vi både är medvetna om det är mänskligt att ha förutfattade meningar som leder till fördomar samt diskriminering. Vidare har vi också den uppfattning att media spelar en central roll och utövar makt hos människans värderingar. Vi delar även tankesättet att okunskap leder ofta till rädsla för det främmande därmed sker ett avståndstagande. Denna oförståelse tenderar människor att ha för varandra. Det gäller alla oavsett etnicitet. Det i sin tur leder till generaliserade uppfattningar om varandra.

6.5 Genomförandet av datainsamling

Datamaterialet blev 10 intervjuer på 392 minuter totalt, vilket blev 95 sidor transkriberingar. Intervjuernas längd var 30-50 minuter. Respondenter innehar bakgrunder från Afrika, Asien, Mellanöstern och Latinamerika för att spegla det multikulturella samhället. Urvalet har innefattat åldern mellan 23–50 år och båda könen (se bilaga 4 för tabell över respondenter).

Vidare fick vi tillstånd av samtliga respondenter att spela in samtalen. Respondenterna var båda bekanta och folk som vi spontant frågat i enlighet med urvalskriterier. För de deltagarna som vi frågade spontant har det varit i miljöer såsom Mälardalens högskola och på stan i en medelstor stad i mellersta Sverige. De bekanta som har intervjuats är människor vi har delat arbetsplats med samt vänners vänner. Det har inneburit för oss att vi inte har någon särskild nära relation till dessa människor och därmed anser vi att det inte påverkat studiens resultat.

Insamlingen av datamaterialet består av kvalitativa intervjuer i form av dialog med öppna och cirkulära frågor (se bilaga 1 om intervjuguiden). Innan intervjudagen har vi informerat respondenterna om studiens syfte dels via informationsbrevet och berättat om de teman som kommer att tas upp i intervjun för att mentalt förbereda respondenten till en genuin dialog.

Genom att skapa en atmosfär där vi sitter som jämställda och på lika villkor bidrar det till att samtliga lyssnar samt är mer öppna för eventuella frågor. Det ska även tillföra stöd i konversationen för en ökad intersubjektiv förståelse (Ödman, 2016:13–14). Följaktligen menar vi också att det är viktigt att inte tvinga sig på och lägga ord i mun på respondenten. Dialogen ska istället utmärkas på en frivillig basis och i vänlig miljö, som båda bidrar till tolkning och förståelse av diskuterade teman. Intervjuerna utfördes i enlighet med ovanstående beskrivningar, alltså som en dialog som vi alla var delaktiga i och tillsammans summerade vi varje samtal vid intervjuns slut. Vi vill delge att det var spännande och lärorikt med intervjuerna för oss. Samtidigt vill vi betona att vi båda har varit närvarande vid varje intervju och vi har valt att koda det i empirin som *A-M*. Respondenterna har i sin tur kodats som *R* följt av en siffra upp till 10 exempelvis *R1*, *R2* och så vidare. Det gör vi för att bibehålla respondenterna konfidentiellt.

Intervjun började med att vi presenterade oss för respondenter och informerade de om syftet med studien och om etiska överväganden. Med hjälp av en tematisk intervjuguide inledde vi diskussionen och sammanfattade varje tema med en kort resumé av vad det har talats om. På så sätt kunna stämna av och se om vi uppfattat varandra rätt. Med dialog menar vi ”den genuina konversationen”. Gadamer tar upp 3 steg/nivåer för samtal, där den sista och mest eftersträvansvärda stegen som vi använder oss av, är den genuina konversationen. Den kan uppnås enligt Gadamer att parterna diskuterar teman och att båda parterna tillsammans tolkar temat för att uppnå djupare förståelse för det. Detta steg kännetecknas av öppenhet, undran och nya

förmågor att förstå (Binding & Tapp, 2008:124–125). Således går teorin ut på att den dialektiska relationen mellan fråga och svar i den genuina, öppna och ömsesidiga dialogen kan ge en djupare förståelse om vår omgivning, om oss själva eller inom ett visst tema (Binding & Tapp 2008:122).

7 ANALYS

För att vår tolkning under analysprocessen av det insamlade datamaterial skall kunna tas an på en djupare plan har vi fokuserat på språket och dialogerna. Detta har vi gjort för att få fram mönster, kategorier och slutligen teman. Den hermeneutiska metodansatsen inbegriper inga fastslagna steg i hur analysprocessen skall gå till. Det råder en öppenhet vilket har stor vikt inom denna metodansats. Betydelsen av öppenheten inkluderar både mot frågeställningen och materialet. Studiens riktning är att förstå och tolka invandrades upplevelse av sin identitet. Genom öppenhet kan det insamlade materialet tolkas om ges ny mening och ändrar riktning i studien. Inom hermeneutiska metoden är det grundläggande att som forskare ha kännedom om att det inte kommer vara möjligt att kunna framställa ett definitivt resultat eller förklaring (Dahlberg, Dahlberg och Nyström, 2007: 267–270,277). Vi började vår analysprocess genom att läsa igenom alla transkriberingar det vill säga datamaterialet för att på så sätt kunna få en översiktlig uppfattning om ämnet. Sålunda gav läsningen oss ett sätt att ses som en dialog vilket generade till vägledning om hur helheten kommer att bli (Dahlberg et. al, 2007:281).

Inom hermeneutiken ligger betoningen på att tolka och förstå, där det tolkas för att förstå och förstås för att kunna tolka. Det är viktigt med förförståelse i hermeneutik och det är stor fördel att klargöra sin förförståelse innan analysen (Ödman, 2016:15). Det har vi gjort i tidigare avsnitt. För att uppnå intersubjektiv förståelse krävs öppenhet i konversationen och kännetecknas det av medverkandens lika villkor (Ödman, 2016:14). Därav parterna kan påverka intervjusamtalet på lika villkor.

Genomförande av intervjun föregås av att medvetengöra vår förförståelse vilket innebar att vi kunde ifrågasätta våra tolkningar i konversationen vilket i sin tur medför nya tolkningar. En intervju och konversation kan inte förutses vilket gör att vi måste vara flexibla för vad som uppkommer under samtalet med deltagarens syn kring sig själva och fenomenet. Det upptäcktes när vi både speglade och sammanfattade vissa teman att respondenterna antigen bekräftade att vi förstått rätt men förtydligade också när vi inte förstått rätt. På så sätt kompletterades dessa delar med följdfrågor.

Tolka handlar om att kunna förstå sig på att tyda tecken, vilket kan ses i liknelse av att lägga pussel menar Ödman (2016:97–98), detta sker när förförståelsen inte är tillräcklig. Genom att tyda delar skapar vi oss en uppfattning som hjälper till att skapa en helhet. I brist på delarna kan vi som forskare i vår studie inte bilda en uppfattning om helheten detta betyder i sin tur att helhetens avsaknad skapar också förståelse för delarnas betydelse i sammanhanget. Sålunda beskriver Ödman (2016, 99–101) att forskaren växlar mellan del och helhet konstant. Därmed utgörs den viktiga förståelsen, vilket kallas den hermeneutiska cirkeln där förförståelsen har en väsentlig betydelse (Ödman, 2016:98–99). Cirkeln är förhandlingsbar, detta beror på att vår tolkning och förståelse medverkar till att öka förståelsehorisonten. För att vi som forskare ska nå en djupare och ökad förståelse och kunna förklara invandrarens upplevelser kring sin identitet kräver det också ett väl engagerat tolkningsarbete så att förståelsen tas an på en högre nivå. Därför har vi använt oss av öppna frågor med brännpunkt på deltagarnas förståelse, tankar och förhållningssätt till fenomenet.

Processen om förståelse går i cirkel. Det vill säga att förståelseprocessen har varken början eller slut. På så sätt kan det ge liknelse av den oändliga spiralen då vetandet om studiens fenomen har blivit allt större därför kan tolkningen aldrig ses som slutgiltig (Ödman, 2016:106–107). Att använda oss av ett öppet förhållningssätt ger deltagarna möjlighet att förmedla hur de upplever sin identitet och vilka eventuella möjligheter och hinder den kan medföras. Detta generera delar i empirin som därefter pusslas till en helhet. De intervjufrågor som är förberedda ställs till deltagarna och på så sätt kan våra förutfattade meningar bekräftas eller få överraskande svar. Under intervjuerna kan det vara till nytta att skapa teman och underteman.

Teman skapade undertema också i vår studie, däribland huvudtemat var förtroende för sjukvården och undertemat blev synen på egenhälsa. Det menar Dahlberg et al (2008:281) är till syfte för forskaren att utföra genom att då skapa kategorier som beröringspunkter tolkats från transkribering (Dahlberg et al, 2008:281). Det kan vara till nytta att som forskare vara medveten om de personliga erfarenheter och upplevelser som formar utsagorna. Sålunda är det vår uppgift att se till att försöka läsa mellan raderna och söka efter det som är sällsamt. Som forskare bör vi formulera oss så detta blir begripligt (Dahlberg et al, 2008:281).

Vidare är tolkningen och förståelsen beroende av tid och rum. Tidsdimensionen liksom platsen har stor betydelse för förståelsen och därmed påverkar tolkningen starkt. Det är inte bara samspelet mellan historien och framtiden som är grundläggande för tolkning, utan samspelet mellan del och helhet är också viktigt. Del och helhet kompletterar varandra som Delthey beskriver är meningen med livet som helhet byggs upp av de olika delarnas innebörd (Ödman, 2016:101). Själva förutsättningen för att förståelsen ska uppnås är att vi som forskare medverkar som tolkande, betydelsegivande subjekt i dialogen med respondenterna under samtalsintervjun (Ödman, 2016:63).

Tolkningsprocessen enligt Ödman (2016:97) innehåller tre steg, inledande tolkning, fördjupande tolkning och huvudtolkning. Analysen av datamaterialet börjar med att vi läser igenom materialet så många gånger tills vi har nått en övergripande förståelse. Sedan inledde vi tolkningsprocessen som också kallas för inledande tolkning. Genom förståelsen frilade vi meningar och med kreativa tolkningar samt tilldelade ny mening. På så viss får vi fram några kategorier. I det här stadiet ligger vi väldigt nära empirin och det blir vanligtvis vardagligt tolkning som sker, inte avancerade tolkning. Därefter har vi strukturerat kategorierna genom att dela upp dem i allomfattande teman.

Efter den inledande tolkningen analyserade vi datamaterialet på nytt med de övergripande teman som skapats vid första tolkningen. Sålunda utförde vi en ny tolkning, en teoretisk tolkning som kallas fördjupande tolkning vilket möjliggjorde djupare förståelse av datamaterialet. Den fördjupande tolkningen sker utifrån de presenterade teorierna och begreppsapparat med teman. Detta tolkningsstadie utvecklade nya teman utifrån de teman och begreppsram som tidigare presenterades. Det är sålunda genom totaliseringen av teman ur den fördjupande tolkningen som de teoretiska teman framträder. Vidare utförde vi en ny tolkning, huvudtolkning med stöd av de nya teman utifrån studiens teoretiska begrepp som skulle kunna ge en helhetsförståelse för frågan och därmed kunna förmedla det resultat vi kom fram till (se bilaga 3 för tabell över tolkningsprocessen). I denna studie har vi som forskare valt att använda oss av citat som plockats från transkriberingarna. Dessa citat är en del av vad vårt resultat vilar på. När transkriberingarna utfördes markerades pauser med (...) och brytningarna i texten anges med endast punkter. Citaten som har valts ut grundar sig på att de representerar och belyser viktiga teman och aspekter som framträtt i våra tolkningar. Följaktligen kommer studiens resultat delas upp i tre former av tolkningar nämligen inledande tolkningen, fördjupade tolkningen och till sist huvudtolkning Vi kommer att presentera alla faser för sig men sista faser, huvudtolkningen mer ingående i resultatavsnittet.

Vidare anser vi att vårt förhållningssätt i studien har varit öppet men vi har förståelse för att det finns fler sätt att tolka ämnet. Vi har också full förståelse för vårt sätt att se och tolka inte är det slutgiltiga tolkningen för all framtid. I denna studies framställning har vi valt att lyfta fram de mest allomfattande upplevelserna av invandares identitetsupplevelser.

8 ETISKA STÄLLNINGSTAGANDEN

Vi har informerat respondenterna som ingår i undersökningen om studiens syfte genom att träffa samtliga respondenter och berätta om studien samt överlämnat informationsbrevet (se bilaga 1 för informationsbrevet). Informationsbrevet beskriver studien mer ingående. Vi har även delgett att deras medverkan av studien kommer att bestå av enskilda intervjuer samt inspelning av konversation. Vi har informerat om de fyra etiska principen samt läst upp alla åtta regler som anges i vetenskapliga rådet för var och en av respondenterna men vi betonar deras medverkan ska inte på något sätt påverka dem negativt, varken nu eller i framtiden (*Vetenskapsrådet, 2008:14*). Genom informationskravet har vi meddelat att det är frivilligt att delta och att de har rätten att neka eller fortsätta sin medverkan. Sålunda har vi tagit hänsyn till samtyckeskravet som innebär att deltagaren har rätten att själv bestämma sin medverkan. Vi har fått deras samtycke om deltagande och accepterat inspelning av samtalen. Hela detta har vi rapporterat till handledaren innan studien påbörjats (Nygren:32).

Krav på konfidentiellt har tillämpats då vi har informerat deltagare och att alla personuppgifter kommer att förvaras på så ett sätt att ingen obehörig har åtkomst till dem och skyddas och ges största möjliga krav på konfidentiellt material (Vetenskapsrådet:2002)

Vi har även använt nyttjandekravet. Detta gjorde vi genom att informera samtliga deltagare att uppgifter och materialet kommer endast att få användas till denna studie. Detta betyder att enskilda, insamlade för forskningsändamål kommer inte -att få användas i kommersiellt bruk eller i icke-vetenskapliga syften. Vidare har vi informerat deltagarna att de kan få ta del av material, som samlats in och att de kan få ge synpunkter om material (vetenskapsrådet:2002).

9 RESULTAT

Som det nämndes i vår analysdel har vi valt att göra tre uppdelningar i tolkningen. Dessa tre steg kommer att presenteras i denna del, inledande tolkning, fördjupade tolkning och en huvudtolkning. Varför vi utförde de tre stegen beror på att vår tolkning skulle tas an på en allt mer abstrakt nivå. På så sätt följs den hermeneutiska spiralen. För att respondenterna skall hållas konfidentiellt har vi valt att kalla dem 1–10 med bokstaven R framför därav nämns inga namn och vi som utför studien benämner med *A-M* i citaten.

De kategorier som vi fann har delats upp i elva teman. Dessa inledande teman åskådliggör olika aspekter av det empiriska materialet. Vidare har de teman som tagits fram i den inledande tolkningen växlat i och med att de nya tolkningarna som gjorts av empirin i en allt högre abstraktsnivå. I följande avsnitt kommer vi presentera processen av analysen och belysa denna del med citat från intervjuer. I denna del skall intervjuerna ses som delar för att sedan i vår analys kunna skapa oss en helhet (se bilaga 3 för tabell över tolkningsprocessen). Vi vill betona att i analysen framhålls deltagarnas upplevelser.

9.1 Inledande tolkning

I vår förstkommande tolkning fick vi fram elva stycken teman. Dessa inkluderar hur upplevelserna har varit såväl negativa som positiva. Våra teman framställer den samlade bilden vi fått från deltagarnas upplevelser och synsätt kring sin identitet. De flesta upplevelserna är kopplade till någon form av språkkunskap och inkludering. Teman är enligt följande: *Språkets inverkan på identitetsskapande, Positiv syn på egna hälsan, Negativ syn på sjukvårdssystemet, Boendets betydelse, Den vardagliga diskrimineringen, Multikulturella vänner, Den nya personliga friheten, Traditionens betydelse, Hemland är mitt hem, Familjens betydelse, Normalisering.*

Den röda tråden som fanns i samtliga intervjuer var upplevelsen av det första kulturmötet i Sverige. Respondenterna beskrev att de hade blivit väl omhändertagna vilket var över deras förväntan. Respondent R6 uttryckte sin upplevelse av det första möte med den svenska kulturen såhär:

A-M: Hur skulle du beskriva ditt första möte med den svenska kulturen?

R6: Vi blev jätte omhändertagna av svenskar. Jag har bara fina minnen av hur dom försökte lära mig svenska och sånt.

Det ovanstående citat belyser respondentens upplevelse av hur det var att komma till Sverige och minnet av det första kulturmötet. Sålunda framhävs en positiv inställning och upplevelsen var att människor var snälla och att minnen kring dessa möten är ihågkomna som fina. Vidare har vi också kunnat se att det första kulturminnet var att samtliga respondenter reagerade på Sveriges klimat och blev överraskade att få se snö. Samtliga deltagare uttryckte att det första de reflekterade över var all snö och kyla:

R6: Vi hamnade uppe i Kiruna. Och alla var så snälla. Och det var ju verkligen så här. Chockerande för det var ju jättehög snö. Jättemycket snö. Så vi kom ju från ett varmt land. Så det var väldigt Ojoj.

Citatet ovan illustrerar hur respondenterna upplever den svenska kulturen som bra vid det första mötet och många valde att berätta om Sveriges klimat som första minne och intryck av det nya hemlandet. Vår tolkning av svaret på frågan om första minnet med den svenska kulturen beror på att många aldrig upplevt snö förut och att där dem flesta kommer ifrån är det

varmt. Vissa nämnde att de hade sett snö förut men inte i den mängd som fanns i Sverige. Nästa steg i den fördjupade tolkningen knyter vi an till de valda teorierna och begrepp. Följaktligen kommer nästa avsnitt innehålla flertal begrepp för att analysen skall kunna utvecklas.

9.2 Fördjupade tolkning

Vi har studerat vidare och gjort en djupare tolkning av den inledande tolkningen och hittat gemensamheter som resulterade till nya teman. Denna fas innehåller flertal teoretiska begrepp som används för att fördjupa analysen och begreppsliggöra det empiriska materialet. Vi presenterar även analysen genom att använda oss av citat från intervjuerna för att belysa och konkretisera våra tolkningar.

Våra fem teman är: *Språk som kommunikationsmedel, Gemensamma hinder skapar grupptillhörighet, Socialisering för inkludering, Vardaglig diskriminering som en förekommande företeelse samt Hälsa och sjukvårdssystem ur invandrades upplevelse.*

9.2.1 Språk som kommunikationsmedel

Genom den fördjupade tolkningen kom vi fram till att temat, *språk som kommunikationsmedel*, där invandrarens främsta uppgift blir att hitta rätt i samhället och behärska språket för att kunna kommunicera med människor.

Språk som kommunikationsmedel spelar en stor roll i människors sociala umgänge. Varför språket har en central roll är för det är då vi kan förstå varandra och kan skapa relationer. Det är genom språket som människor kommunicerar med varandra på bästa sätt. Respondenterna beskriver gemensamt att språket är den viktigaste vägen in till samhället. Upplevelsen av att kunna uttrycka sig och veta att mottagaren har förstått dig är ovärderligt. Wellros (1998:154), menar att genom språket lär individen sig beteendenormer och mönster för att tolka andras beteende. På så sätt är inläring av språk inte bara kommunikation utan också inläring av kulturkoder. Svenska traditionens betydelse för respondenterna har varit både spännande och allmänbildande. Tradition är viktig del av kulturen i varje land och därför tycker respondenterna om att få kunskap gällande lucia och julfirande. Respondenterna internaliserar firandet och ceremonin som en social företeelse samt är viktig för att förstå samhället. Traditioner är dock bara en del av lärandet hur invandraren tar sig an normer och regler som styr den sociala ordningen i samhället. Respondent R4 uttrycker sig efter följande fråga om luciafirandet:

A-M: Hur beskriver du din första jul med traditioner såsom och luciafirandet i Sverige?

R4: Jag tänkte det var intressant och spännande. Det var nytt (...) roligt att få se andra kulturers firande (...) Jag lärde mig nya saker.

Utifrån vår tolkning har samtliga respondenter menat att genom deltagandet av traditionerna har det givit kunskap om högtidernas utförande och betydelse. Precis som R4 betonar var det intressant och givande för på så viss få ny kunskap om traditioners betydelse. Respondenterna har antytt att det var ett bra sätt lära sig om en del av Sveriges kultur. Genom att lära sig om traditionen och dess betydelse för majoritetskulturen har individen skapat sig kunskap om samhället där hen lever i och därmed orienterar sig i kulturen och banat vägen in i samhället.

Individens språk användning i sociala interaktionen avslöjar hennes kunskap om samhällsnormer. Wellros (1998: 155) skriver när någon bryter på ett annat språk kan andra samhällsmedborgare konstatera att individen i etnisk bemärkelse inte tillhör den egna "VI-gruppen". Flera av respondenterna har betonat hur det underlättade för dem att bli accepterade genom att inte bryta i sitt uttal. Respondent R9 beskriver språkkunskap som ett sätt att komma in i samhället:

A-M: Hur var det att träffa människor här i början?

R9: Jag vet bara att allting var främmande för mig tills jag lärde mig språket.

A-M: Okej. Du nämnde språket var viktigt för att bli bekant med samhället. Berätta gärna hur?

R9: Ja för mig ja absolut den största. Det är den största för mig (...). Det gav mig liksom biljetten in i samhället om du förstår vad jag menar.

En del av vår studie visar att respondenterna har berättat kring språkets vikt av att bli inkluderad i samhället. Vi har kunnat se mönster av att samtliga deltagare har upplevt att språket är en viktig social markör. Genom att samspela med andra människor kan vi på så sätt märka av om den andre förmår och behärskar de språkliga normer som finns i samhället. Respondenterna har delgett att när dem inte kunde påvisa goda språkkunskaper blev det besvärligt och gav känslan av en viss exkludering och istället valde de söka sig till modersmålet. Genom att söka sig tillbaka till modersmålet visar det på en eftersträvan att finna gemenskap och inkludering, att känna tillhörighet i en grupp. Sålunda ser vi kopplingar till vad Goffman (2015:28) menar att individen inte tycks exkluderas helt och hållet från samhället utan söker sig till grupper där hen finner gemenskap. Individen söker sig istället till de människor hen kan dela gemenskap med och kan få sympati. Goffman benämner dem som "de egna". "De egna" är människor som har samma stigma och i vars sällskap individen kan känna sig hemma och oberörd av dennes defekt. Det är på så sätt också de stigmatiserade kan dela sina avvikelser för att dem delar detta och finner gemenskapen och kan få stöd. Det leder därefter till att de individer som har stämpel som stigmatiserade kan uppleva att få vara "den normale" och inte behöva känna sig dömd eller skamfylld (Goffman, 2015:37). Respondent R8 talade om hur språket har påverkat hans upplevelse av att finna gemenskap:

A-M: Du nämnde om skillnad mellan människor här i Sverige och ditt hemland. Hur skiljer sig människorna åt?

R8: Det är skillnad. I Sverige är människor lite iskall och lite svårt att få kontakt med. Om man inte kan bra svenska. Då det är väldigt jobbigt när man ska ut. Ingen vill hjälpa, liksom dom stänger dörren.

Citatet ovan belyser hur okunskap i språket leder till misstolkningar och exkludering som sker när R8 talar om upplevelsen av att inte kunna tala bra svenska. Det kan vara en bidragande faktor till invandares sökande till andra invandrare där de kan finna gemenskap. Om en invandare bryter i sitt uttal eller har ett annat utseende kan det således vara till det negativa och ses som en form av begränsning. Goffman (2015:23, 58) förklarar att stigmatisering blir till ett handikapp vilket kan kopplas till invandares språkkunskaper. Därmed är stigmatisering inte alltid synlig vid första anblick men likaså kan det vara öppet synligt. Det i sin tur innebär att en del som bär stigma kommer därför ideligen behandlas som avvikare av de främmande (Goffman, 2015:13, 58).

9.2.2 Gemensamma hinder skapar grupptillhörighet

Vår tolkning och djupare analys av tidigare teman i inledande tolkningen ledde till att teman hemlandet som mitt, multikulturella vänner och familj är sammankopplade i ett nytt tema,

Grupptillhörighet. Hemlandet som mitt hem förekommer i konversationerna när respondenterna talade om sitt ursprung. Hemlandet som geografisk plats är sammankopplat med individens identitet i etnisk bemärkelse. Wellros (1998:156) skriver att för en del människor är det geografiska ursprunget det viktigaste sammanlänkande bandet. Respondenterna refererar ofta sig till sitt ursprungsland och motiverar olika beteenden och behov för att poängtera sin identitet. Genom motiverandet och jämförandet tolkar vi det som att beteenden och synsätt lever kvar från ursprungslandet. Det innebär också att respondenterna har anammat nya synsätt och värderingar från den svenska kulturen. Ändock visar det empiriska materialet att inlärd normer och traditioner är starkt befästa till individens ursprung. Det visar bland annat R7 i sitt citat att familj och vänner är länken mellan individen och ursprungslandet:

A-M: Du pratade om att du umgås mycket med folk från Balkan, berätta gärna hur det blev så?

R7: Jag umgås mest med utländska vänner men jag har även svenska vänner (...) för att vi förstår varandra på annat sätt (...) man är öppen för varandra och har samma tankesätt. Jag umgås mycket med familjen för att vi delar så mycket saker å så.

Citatet tyder på att individer med invandrarbakgrund ser hemlandet som basen för hens identitet och upplevs dels genom familjen. Individens familjeuppfostran och internalisering av den egna etniska kulturen är länken mellan hen och hemlandet. I citat ovan talar R7 kring sina vänners bakgrund. Vi tolkar det som att R7 har multikulturella vänner och består inte enbart av människor med invandrarbakgrund, utan det inkluderar även etnisk svensk. Trots att R7 har svenska vänner söker sig hen för det mesta till vänner med invandrarbakgrund. Samtliga respondenter menar att de har fler vänner med utländsk bakgrund beroende på att de finner mer gemensamheter och förståelse för varandra. De delar likande bakgrunder och definierar sig som ”invandrare”.

Sammanställningen av materialet visar på att desto yngre individen var när hen invandrade och ju längre individen har bott i Sverige har varit avgörande för valet av vänner. De respondenter som bott i Sverige längst har mer svenska vänner. Det resulterade i att de inte umgås lika mycket med vänner som har utländsk bakgrund.

9.2.3 Socialisering för Inkludering

Inkludering är en social handling för båda den inbegripna och i det sammanhang som hen inefattar sig i. Individen kan då själv välja att bli inkluderad eller exkluderad i sammanhang som intresserar hen. Persson och Persson (2016:40) skriver att den fria människan har rätt att ständigt göra val. Dock finns möjligheten att det personliga valet inte godtas av omgivningen. Möjligheten till inkludering eller exkludering är beroende på vilken miljö och sammanhang individen befinner sig. Genom utbildning kan det svenska samhället skapa möjligheter för invandraren att anamma värderingar och normer för att kunna bli inkluderad (Persson & Persson 2016:40,46). Flera respondenter har uttryckligen berättat om möjligheten till utbildning som varit betydande för deras inkludering. Däribland respondent R4 talar om att hen har fått möjlighet att utbilda sig här i Sverige:

A-M: Sedan du kom till Sverige, tycker du själv att du har förändrats?

R4: Det är här mycket frihet du får göra vad du vill. Det är du som bestämmer, du är inte begränsad till någonting. Jag ändrat mig mycket faktiskt (...) Jag fick utbildning. Jag inte haft det.

A-M: Du pratar om utbildning? Kan du utveckla det?

R4: Ja (...) det känns faktiskt bra att plugga. För jag aldrig gjort det förut i hemlandet, hade inte ekonomiskt möjlighet till det.

Vår tolkning av hur R4 uttryckt sig är att det svenska samhället ger alla samhällsmedlemmar möjlighet till fria personliga val. Däribland invandraren som får möjlighet till att välja sin personliga utveckling dels för att kunna komma in i samhället men också för sitt eget livsval. Den personliga friheten är grunden för individuell utveckling som är ett sätt att känna sig normaliserad, vilket gör inkluderingen möjligt i flera sammanhang i samhället såsom arbetsmarknad och inom utbildningsområden.

Goffman (2015: 137) skriver att förutsättningen för socialt liv är att alla medlemmar i samhället ska bevara normerna och det gemensamma normativa förväntningarna. Det empiriska materialet påvisar att flertalet av respondenterna upplever sig normaliserade. Flera av respondenterna berättar om sina upplevelser av att vara normaliserade in i det svenska samhället, speciellt när det talar om arbete och utbildning. Respondent R10 betonar sin personliga utveckling som varit behjälplig för att normaliseras, vilket har resulterat till att få ett arbete:

A-M: Kan du berätta om din upplevelse, hur livet har förändrats för dig sedan du kom till Sverige?

R10: Jag tyckte allt var svårt i början (...) jag var analfabet när jag kom hit. Det var jobbigt. Men sen när jag kunde läsa och skriva då tyckte jag det var roligt.

A-M: Så synen på livet, hur har det förändrats för dig?

R10: Det har förändrats mycket (...) för mig genom att ha utbildning, jobba och vara självständig.

Utifrån citatet har vi förstätt vikten av personlig utveckling. Det vill säga från att vara analfabet till att ha utbildning och arbeta vilket inger möjlighet till individuell självständighet, är andra sidan av personlig frihet. Det har i sin tur betytt att R10 personlig utvecklig givit hen verktyg för att inkluderas i samhället via arbetsmarknaden.

9.2.4 Vardaglig diskriminering som en förekommande företeelse

Begreppet vardaglig diskriminering tycks ha en mångtydig innebörd. I vår studie har vi valt att definiera vardagsdiskriminering som orättvisa behandlingar och antaganden som människor kan utsättas för dagligen. Förutfattade meningar och ett stereotypiskt förhållningssätt kan vara en faktor för att vardagsdiskriminering sker. Ett exempel kom från R3 som berättade om en specifik händelse:

A-M: Har du någon berättelse om en händelse när du upplevde någon sorts form av diskriminering?

R3: Jag kommer ihåg första gången. Jag flyttade till ett område. Min granne frågade direkt, har du en pizzeria? Jag är ärlig å säga det, det var den allra första frågan jag fick.

I detta sammanhang berättade R3 kring sin upplevelse av att det finns förutfattade meningar om att alla invandare skulle äga en pizzeria. Det kan ses som en vardaglig diskriminering. Vi har kopplat ihop det med vad Goffman (2015:13) skriver att kategorisering sker när människan interagerar med andra. Det betyder att när vi människor möter den andre, kategoriserar vi hen utifrån det vi ser och förväntar oss hur en specifik individ bör vara och bete sig. Det vill säga vilka förväntade egenskaper vi har på personen. Goffman betonar att detta sker redan vi första mötet med den främmande. Den faktiska identiteten som individer har menar Goff-

man (2015:13–14) är den identitet som individen egentligen har. Det betyder att den så kallade tillskrivna identiteten är enbart byggd på hur andra individer bör vara i relation till människans skenbara sociala identitet. Följaktligen kan vi se att det fanns en förutfattad mening om att R3 var egenföretagare och ägde en pizzeria.

R3 valde också att berätta att det händer att hen på arbetet får möta kommentarer ”sådana som du ” och fått tagit emot anklagelser för att vara religiös. Respondenten förklarade dock att det var inget hen tog illa vid sig för att R3 förstod att de människor som söker sig till hans specifika yrkesroll är anledningen till att de inte mår bra och är i behov av hjälp. R3 menade då att det berodde på deras mående och att de inte kan hjälpa det:

A-M: Upplever du att det finns fördomar gentemot dig?

R3: Jag har fått många gånger att jag trott att jag tillhör en viss religion bara för att hur jag ser ut. Jag kan inte förvänta mig så mycket. (...) Flera gånger har jag hört när jag har suttit i möte där klienter har sagt till mig att min dotter är ihop med en sån som dig. En person som söker hjälp och har behov av hjälp och är inte stabil. Därför jag tar inte åt mig. Jag måste göra mitt jobb också.

I citat av R3 belyser det som Goffman (2015:117) förklarar att den personliga definieringen av en annan individs identitetsgenskaper står i förbindelse med förutfattande meningar. I R3 fall fick hen ta emot diskriminerande kommentarer som vi tolkar beror på hans utseende vilket resulterade till antaganden om religionstillhörighet. Det betyder att R3 tar emot diskrimineringar som grundar sig på andra människors uppfattningar om att hans utseende är kopplat till en viss religionstillhörighet.

9.2.5 Hälsa och sjukvårdssystem ur invandrares upplevelse

Självuppskattande hälsa brukar definieras som hur en individ själv upplever sitt eget välmående. Varför vi valde att ha med detta tema i studien och som frågeställning i intervjuguiden är kopplat till temat från tidigare forskning. Den tidigare studien tar upp att det finns skillnader mellan svenskar och invandares upplevelsen av sin hälsa. Sjukvården som institution är en miljö som inkluderar alla människor. Som vi tolkar det är det en institution som människor inte kan utesluta då vården är gemensam och ger möjlighet till människor att få bibehålla sin hälsa. Därav ansåg vi att det fanns ett intresse att ta upp detta område i vår studie. Den här studien grundar sig bland annat hur deltagarna själva ser på sin hälsa men också vilket förtroende dem har för sjukvården. Studiens empiriska material påvisar att flera om inte alla var mer eller mindre bekymrade över denna institutions handlingsramar och just väntetiden som inte uppfyller deras förväntan. Respondent R5 uttrycker sig följande om det:

A-M: Du har talat kring ditt intresse för sjukvården. Hur skulle du beskriva din relation till sjukvården? Vad har du för förtroende?

R5: Åå det är tufft. (..) liksom det är svårt att få kontakt med läkaren på något sätt. Man måste typ vara döende för att få snabb hjälp. Annars det är okej. När man får hjälp så funkar det bra. Men det är så långa väntetider. Det tar flera månader tills man får en kallelse. Det är inte okej.

Citatet från R5 uttrycker sig att det finns svårigheter med att förstå läkarna vilket resulterar till upplevelsen av frustration av att inte få hjälp i tid. Vårt insamlade datamaterial sammanfattas med att samtliga respondenter upplever att det allt för länge väntetider och ibland finns heller inget förtroende för läkarna. Upplevelsen av att gå till läkaren kan ibland kännas som att de inte lyssnar och inte vill hjälpa till. Sålunda uttrycker sig intervjudeltagaren R7 sig:

A-M: Du berättade kring att ibland får du inte den hjälp du vill ha. Utveckla gärna vad du menar?

R7: Jag har problem med min fot och knä så därför har sex olika läkare (...) som har skickat omkring mig för att hjälpa. Jag tror jag var fem minuter hos honom och försöker förklara men nej nej. Men jag fick inget. När ingen vill hjälpa slutar man tro på dom.

Utifrån liknade uttalanden från respondenter ser vi att detta kan kopplas ihop med socialt kapital där tillit och tilltro är centralt. Persson och Persson (2016:66) menar att tillit kan ses utifrån två olika sätt. Första är tilliten mellan människor och den andra är människans tillit till samhällets institutioner. Respondenterna visar att samtliga inte har en full tillit till sjukvården som institution. Vidare har det även getts uttryck av att de inte fullt litar på läkarnas kompetens och att dem inte riktigt lyssnar och ser människan framför dem. På så sätt uppstår en avsaknad tillit i relation mellan läkare och patient.

9.3 Huvudtolkning

Från den inledande tolkningen och fördjupande tolkningen är vi nu på den tredje fasen som kallas huvudtolkning. I denna fas lyfter vi analysen ännu en gång till en högre abstraktionsnivå. I den här fasen har vi fortsatt arbeta med analysen och tolkat om de fem tidigare faserna till tre huvudteman, såsom *språk och socialt nätverk som socialt kapital, multikulturell som social kompetens och invandrарidentitet som kollektiv identitet*. Den slutgiltiga huvudtolkningen representerar den helhetsbild vi fått och som belyser centrala aspekter av datamaterialet. Följaktligen är denna tolkning av materialet den slutgiltiga som syftar till att ge en klarare och en samlad bild av studiens resultat.

9.3.1 Språk och socialt nätverk som socialt kapital

I vår studie är den centrala aspekten att lyfta fram respondenternas upplevelser av sin identitet som invandare. Därav har vi plockat fram delar som kan ses vara viktiga grundstenar för en individs identitet. Det finns några aspekter som genomsyrar samtliga deltagares identitetsupplevelser och en utav dessa är språkkunskaper som har haft en central påverkan för varje individs upplevelse att etablera sig i det svenska samhället. Det i sin tur innebär att också att identiteten ständigt förändras i takt med inläringen av ett nytt språk och etableringen i samhället. Vidare har respondenterna förklarat och givit en bild av att tiden har en viktig roll i deras upplevelser. Respondenten R3 valde att uttrycka sig såhär:

A-M: Hur tycker du själv att du har förändrats nu när åren har gått och du har bott i Sverige?

R3: Ju bättre svenska jag kunde ju lättare blev det för mig att förstå saker och människor (...) Och med tiden som jag bott här förstår jag mer och kan se saker på fler sätt. Det tog tid innan vi kom igång, då såg vi alla färger.

R3 tar upp att det har tagit tid, för att kunna se alla färger. Genom att kunna se alla färger indikerar det på en allt öppnare och en mer vidgad syn. Att kunskapen har ökat och fler färger kommer till. Sålunda har tidsaspekten påverkat individen och har i samtliga fall haft en positiv verkan. Språket är en central ingång för att förstå, vilket har varit ett givande hjälpmedel för att kunna se saker och ting på fler sätt eller i ett helt ett nytt perspektiv. Språkets betydelse

har även varit till nytta för att förstå andra människor och lättare kunna ta kontakt. I ett annat illustrativt citat uttrycker sig R1 på ett snarlikt vis kring språkets som kommunikationsmedel:

R1: Ja språket har gjort att jag har fler vänner, både svenska och invandare. Jag har bott här i ganska många år så det har tagit tid att lära sig hur det fungerar här. Inte bra språk utan människor å allt annat (...) ja hur man jobba, hur man studerar.

I citatet vittnar respondenten om vistelsetidens betydelse. Tiden är inte bara viktigt för att lära sig språket och skaffat vänner utan också hur det har tagit tid att förstå olika strukturer såsom hur arbeten och utbildning fungerar. Det har alltså varit en ny upplevelse som har tagit tid att förstå hur samhällets institutioner fungerar. Därav har vi valt att koppla deltagarnas olika upplevelser av sjukvården som institution och hur de har upplevt sjukvården. Deltagarna givit olika förklaring kring sitt synsätt. Respondent R8 uttrycker sig om sin upplevelse kring hälsa och sjukvård på det här viset:

A-M: Hur ser du på sjukvården, vad tycker du?

R8: jag vet inte (...) ibland jag tycker läkarna är bra å så men dom bara läser från ett papper. Jag har förstått att så är det. Där jag kommer ifrån är det inte så man får medicin lättare och snabbare när man säger vad problemet är. Här det är mer det ta en Alvedon och vila.

Majoriteten av deltagarna har givit likande intryck och jämför vården med sitt hemland. Sålunda har vi kunnat se att det inte är läkarens kunskaper som de tvivlar på utan själva systemet som det råder bristande vetskap om. Från den fördjupande tolkningen tar vi med oss hur deltagarna uttryckt sig att ibland känns det inte som att läkaren lyssnar och inte vill ge något för att lindra krämporna. I det citat som nämndes precis ovanför tolkar vi som att R8 inte delar läkarens syn och rekommendationer för att bota det onda. De flesta av respondenterna menade att deras sjukdomar skulle försvinna med medicin eller sprutor men att de har upplevt att vården i Sverige inte vill ge medicin på samma sätt. Vi har dock tolkat att detta problem kring uppfattningen av sjukvårdssystemet är ett allmänt problem i samhället. Det betyder att det inte bara är invandare som har ett bristande förtroende för systemet.

Att ta sig in i samhället sker bland annat genom språket. Har en individ språket med sig blir det också lättare att komma in på arbetsmarknaden. Kan en människa tala språket finns det också större möjligheter till utbildning vilket också möjliggör att arbetsmarknaden blir ännu bredare. Vi valt att koppla till det sociala kapitalet. För att inneha ett rikt socialt kapital måste en individ bland annat tagit sig in samhället. När en individ har införskaffat sig ett arbete eller utbildning kan denne på så viss utöka sitt sociala nätverk, inneha bättre anställningsformer, bättre ekonomi. Det är inte en viktigt grund att ha någon form av utbildningsnivå utan också ha ett välfungerande socialt nätverk (Persson och Persson: 2016:67). Det innebär att invandrare som har goda kunskaper i språk och samhällsorientering samt införskaffat en utbildning har möjligen brett socialt nätverk. Det i sin tur betyder att individen har det lättare att förstå samhället som helhet och begriper sig på institutioners bakomliggande strukturer. När det sociala nätverket ökar bildas också ett större handlingsutrymme vilket är värdefullt för att förstå samhälleliga normer, kulturkoder och system menar Dahlstedt et al, (2008:313).

Vi är medvetna om att samtliga deltagare har etablerat sig i Sverige, kan språket, en del är utbildade och alla har arbete och har ett socialt nätverk. Trots det har vi sett i vår studie att det råder en bristande institutionell kunskap och förståelse bland respondenterna. Den bristande kunskapen har vi tolkat som att när deltagarna ideligen refererar hur det fungerar i sina hemländer finns det också en förväntan att sjukvården skall fungera på snarlikt sätt. Respondenterna menar att sjukvården som en institution i Sverige fungerar på ett annat sätt än i deras

hemländer, vidare verkar också bemötandet mellan läkare och patient skiljas åt. På så vis har vi följaktligen kunnat konstatera att det råder en viss oförståelse och att referensramen kring sjukvården ligger i kunskaperna om hur det var i hemlandet. Vi vill dock betona att de flesta deltagarna har varit noga med att poängtera att sjukvården är generellt sätt bra och mest det positiva är att vården är till för alla och mer eller mindre kostnadsfri. Det vill säga att alla har rätt till sjukvård oavsett bakgrund.

9.3.2 Multikulturell som social kompetens

Utifrån det empiriska materialet har vi kunnat tolka att samtliga respondenter menar att de individer som kommer till Sverige i tidig ålder kan deras multikulturella kunskaper vara en resurs. För yngre individer som går i skolan underlättas socialiseringsprocessen och på så sätt lärts sig att anamma samhällets normer och värderingar. Socialiseringsprocessen till samhället sker parallellt med en uppfostran från inhemsk kultur genom familjen. Genom att ha multikulturell bakgrund förstärks nätverket vilket vi tolkar det genererar ett ökat socialt kapital. Persson och Persson (2016:66) menar att det sociala kapitalet då kan ses som en resurs. Det kan också vara en fördel att vara tvåspråkig och multikulturell vilket förvaltas som resurs och utnyttjas ofta som extra kompetens i arbetslivet.

A-M: Berätta om hur det var för dig att komma in i samhället?

R10: Jag kom hit som barn så det gick lätt. Jag gick i skolan och var med i fotbollslag. Det är skillnad att komma hit som barn om man ska jämföra med mina föräldrar (...) Det tog liksom tid för dom.

R10 talar om att det var så mycket lättare som barn och jämför den problematik som hans föräldrar hade. Vi tolkar R10 citat om skolan och fotbollslaget underlättande hans sociala nätverk som ett sätt att få tillgång till gemenskap samt att lära sig språket snabbare. Genom skolans utbildning har R10 kunnat socialisera sig och lärt sig om normer och regler. På så sätt har R10:s bakgrund spelar en stor roll för hans tillgång till ett bredare nätverk.

Andra aspekter i invandrades upplevelse av att vara en i samhället är de hinder som finns i det vardagliga livet. Invandraren har ofta mindre chanser att få bostad i de områdena med mindre sociala problem. På så sätt hamnar invandraren i de områden som är både eftersatta i service och har sociala problem. Det är välkänt för alla att landets arbetslösa utgörs mestadels av människor med invandraridentitet. Dessa människor hamnar ofta per automatik i dessa områden Dahlstedt et al (2008:59–60). R4 förklarar det genom citatet nedan:

A-M: Din bostadssituation, hur bor du idag?

R4: Jag bor själv i området X i en lägenhet. Här bor bara invandrare, från många länder. Massa ungdomar leker gäng och många poliser kommer dit hela tiden. Jag lägger mig inte i.

Det kan ses som en liknelse av att det rullar på som en ond cirkel där invandrare hamnar i segregerade områden vilket ger mindre möjlighet till arbete och kan leda till att bli bidragsberoende. Vi tolkar det som att leva i segregerade områden skapar grupptillhörighet vilket R4 menade på att i hans område finns det gängbildningar. R4 som bor i X-området som består enbart av invandare tolkar vi som ett segregerat område. Gemensamt för de människor som bor där kan vara kulturella, religiösa och/eller etniska tillhörighet, men det kan också vara känslan av utanförskap och social exkludering.

Motiveringen blir oftast att de delar samma öden och förmår liknande möjlighet till livsval. Då möjligheterna till arbete och institutionella servicen är små eller obefintliga så söker människorna till varandra och därmed känslan av samhörighet och vidare gruppstillhörighet blir kännbar (Dahlstedt et al, 2008:242).

9.3.3 *Invandraridentitet som kollektiv identitet*

Det centrala och gemensamma begreppet för vår studie är identitet och deltagarnas upplevelse av sin identitet i det sammanhang som de möter i det vardagliga livet. Vi har tolkat och sett mönster av att respondenternas ofta refererar till ”vi” när de talar om invandaraskapet. Det vill säga att det finns en viss gemenskap av att vara invandare och bildar gruppen ”Vi”. R5 menade att vi känslan av att vara invandare finns och säger följande:

A-M: Du har tidigare talat om ”vi” som invandrare. Vilka är vi?

R5: Vi har ju annan bakgrund än svenskar. Det som jag tror (...) är att nån kan relatera från annat land. Jag tror bara för vi är invandrare. Liksom en viss tillhörighet.

Som av citatet ovan framgår det att R5 bekräftar att det finns en viss samhörighet bland invandare som ideligen refererar till ”vi” invandare. Vi har tolkat det att anledningen till varför ”vi” fenomen uppstår är för att invandraridentitet har två dimensioner. Identiteten kan ses vara individuell i den bemärkelsen där individen framhäver sina egenskaper i en allmän vardaglig livssituation eller sammanhang, men även i form av kollektiv identitet såsom R5 uttrycker ”vi-et” som identitet för individer med invandrarbakgrund.

Wellros (1998:115–116) menar att genom kategorisering skapas ordning i tänkandet. Kategorier blir befästa i människornas tänkande genom att namnge dem med ett ord. Det skapar struktur i kognitionen och främjar uppkomsten av stereotypier. Vanligtvis brukar gruppstillhörighet definieras utifrån kulturkriterium, men invandrare som grupp definieras ur likhet eller olikhet med infödda svenskar. Som vi tolkar det har begreppet invandare vissa egenskaper för att bli kategoriserad som invandare. Det blir på så sätt en färdig bild för vem som är invandrare. Det gemensamma för invandrare är att de har migrerat hit. Det inkluderar även andra och tredje generationens invandare. Det är därför kategorin invandrare tolkas och förstås som en kollektiv identitet för de människor som invandrat hit. Vår tolkning av studiens insamlade empiriska material och utifrån Wellros teori är att människor tänker annorlunda även om värderingar delas och de betar sig i olika situationer och interaktion i samhället. Det innebär att vara svensk kan te sig på många olika sätt och vis. Påståendet ser vi genom respondenterna berättelser om just skillnaden mellan etniska svenskar och svenskar med invandrarbakgrund. Respondent R7 säger att människor tänker olika och resonerar såhär:

A-M: Är det skillnad i tänkandet mellan svenskar och invandrare?

R7: Ja det är det, sättet man tänker, hur man betar sig är inte svensk, materiella saker å allt.

En annan respondent, R1 säger:

A-M: Ser du skillnader mellan svenskar och invandrare i beteende?

R1: Ja det gör jag, men jag är lyckligt att ha lyckats uppfostat mina barn att anpassa sig till svenska samhället.

Såsom det lyder av respondenterna R7 och R1 så finns det skillnad i tänkandet hos svenskar och invandare och att beteenden skiljs åt. Vidare har vi tolkat utifrån R7 uttalande och förmedlar en stark vilja till att anpassa sig till majoritetssamhället. Det menar R7 att hen vill, genom en strävan efter att barnen skall uppfostas i enlighet med det svenska värderingarna och

tänkande. Det kan delvis bero på möjligheterna men även förmåner att tänka och bete sig som majoritetssamhället. Vår tolkning och förståelse av empirin är att invandrares upplevelse av sin identitet är att vara lika normal och accepterad som "svensken". Det kan tolkas att vara svensk med invandrabakgrund bör vara jämbördig som etnisk svensk. Invandraren försöker lära språket på bästa möjliga sätt, utbildar sig enligt svenskt utbildningsystem, hen orienterar sig i samhällsstrukturen och utnyttjar sin kompetens för att bidra till samhällsutveckling. Cita-ten ovan påvisar vikten av att lära sig språket och kunna anpassa sig i samhället som ett viktigt mål i livet. Samhällskunskapen och språkförståelsen kan tolkas som främsta villkor för inkludering i samhället.

10 DISKUSSION

I vår diskussionsdel kommer vi att koppla resultatet till studiens flera delar och ge oss hän till mer grundliga tankegångar och resonemang. På så vis kommer vi att återge studiens resultat till både frågeställning, syfte, tidigare forskning och teoretiska och begreppsliga referensram samt metodologiska reflektioner. Sista delen innehåller en självkritisk diskussion. De teorier som vi brukat i studien, i analys av intervjuerna har varit behjälpliga i tolkningsprocessen av studiens frågeställning. Det har givit oss en allt djupare förståelse och kunskap om vardagliga processer och även hur socialiseringsprocessen leder till stigmatisering. Ämnet har också tagits med genom teorierna är hur förutfattade meningar samt stereotypifiering av människor, synnerligen de med invandrarbakgrund. Vi har även fått insikt om vilken kraft det kan ha för människors möjligheter och livsvillkor. Genom de berättande upplevelserna har det givits en bild av vilka eventuella hinder och möjligheter som kan uppstå till följd av identitetstillhörigheten.

Målgruppen (se bilaga 4 för tabell över respondenter) är medvetet vald för att kunna studera invandare med skilda bakgrunder såsom varierande socialisation, religionstillhörighet, utseende, ålder och namn. Vår tolkning är att respondenternas hemländer förmås av ett beroendeskop och kollektivism. Det baseras på att deras socialisering grundar sig i kollektivistiskt system som är skild från det svenska vilket kan leda till att de har det svårare i sin inkluderingsprocess och bli ansedd som en normaliserad samhällsmedlem.

I vår studie har vi valt att lyfta ämnet kring invandrades upplevelse av sin identitet i olika sociala sammanhang. Vidare i studien belyser vi olika faktorer som kan vara viktiga för en invandrades identitet i ett nytt samhälle. Studiens syfte är att synliggöra hur invandrare upplever sin identitet inom den egna och den svenska kulturen samt vilka eventuella hinder och möjligheter som kan uppstå till följd av identitetstillhörigheten. Följaktligen ser vi det som att media har en påverkan och makt över människors värderingar och normer, vilket vi kunde se i valkampanjen senast 2018. För att på bästa sätt kunna belysa invandares upplevelser av sin identitet, hur det bland annat har varit för dem att skapa sig ett nytt liv i Sverige och bosätta sig och vad det inkluderar har vi använt Goffmans teori om stigma.

Under studiens gång har vi också arbetat med boendesegregation som har spelat en roll för våra respondenter. Vi har inte bearbetat detta avsnitt allt för mycket i vår studie och det beror på att det inte fått utrymme. Vi vill dock nämna det här att vi har tagit del av det i analysen och tolkningen och kunnat se mönster av hur människor bor är en viktig del i deras måendet och livsmöjligheter. Samtliga uppgav att boendet spelar en viktig roll i deras liv på flera sätt, de flesta av deltagarna bodde själva i rollsegregerade områden och för de som inte gjorde det menade att det fanns områden i deras städer som inte ansågs vara bra "de är otrygga" det så kallade förorterna. I resultatet har vi tagit upp om att boendet blir en central del för människors livsvillkor och möjligheter. Respondenterna poängterade själva att de är medvetna om att det finns segregerade områden och anser vara problematiska. Vi tolkar att de segregerade områdena tycks vara en allmän uppfattning om att vara "sämre" och värderas inte särskilt högt. Det betyder att i vår kultur är vissa egenskaper högre värderade och ansedda som det bra vilket bidrar till att det motsatta eller det främmande är människor en negativ inställning till det konträra. Det är på så sätt förutfattade meningar blir till och skapar stereotypifieringar. Skapelse av denna karaktär är ideligen riktat mot folkgrupper vilket ofta är olika invandrargrupper. Det kan tillslut resultera till rykten som kan vara osanna vilket leder till uppfattningen av att avvikande beteenden eller karaktärsdrag stämplas hur eller vem en invandare är. Till följd av stämplingar kan invandrarens identitet som mindervärdiga och svenskarna som de normala.

10.1 Resultat i relation till teoretiska och begreppsliga referensram

Som det berättas i studien och framförallt vår förståelse och tolkning av empirin, är att upplevelsen av den vardagliga bemötande människor emellan handlar om strävan efter bättre livsvillkor. De invandrare som kom hit som barn eller i yngre ålder strävar oftast efter att skaffa sig utbildning och på så sätt en viss status för att kunna få arbete. Det empiriska materialet visar också på hur respondenterna betonade att de yngre har fördel att inhämta kunskap om samhället, svenska språket, språkkoder och dess kulturella betydelser via skolan. På så vis är det gynnsamt för de som kom hit som barn eller unga att introduceras in i samhällets ramar. Det är just socialiseringen som gör att de yngre förstår sig på samhället som helhet. Respondenterna betonade betydelsen av att ha förståelse för socialiseringen i systemets institutionella rutiner och hur dessa instanser fungerar. De unga invandras förutsättningar och möjligheter till inkludering är mycket större än de människor som invandrade hit i hög ålder. På så sätt upplevelsen av sin identitet för de yngre ses inte som stor börda. Dom känner sig i stort sett lika "svenskt" som jämbördiga infödda svenskar. Medan upplevelsen av invandraridentitet hos äldre invandrare är kännbart och dom upplever att det behövs mer möda och arbete för att lyckas i samhället.

Förutsättningen för att kunna använda och ta del av institutionernas tjänster grunder sig på att veta hur de fungerar. Dessutom har den yngre generationen av invandrare arbetat för jämlikhet genom att nyttja samhällssystemets demokrati för att bland annat få likvärdiga löner och behandling som sina landsmän. Wellros (1998:110) skriver att samhället är ungdomsorienterat och där ges mer möjligheter för barn och ungdomar att utvecklas. Det kan ses i vår studie där barn och ungdomar har haft en fördel i inläringen av språkkunskaper genom sitt flexibla tänkande och har i tidig ålder socialiserats in i samhället. Därmed har äldre invandrare mött svårigheter i inläringen och socialiseringen i det nya landet. Dessutom förväntningar vad en vuxen människa skall kunna uträtta i samhället kan leda till svårigheter för en invandare som invandrat hit i högre ålder. På samma sätt skriver Wellros (1998:112) att en vuxen människa förväntas vara ekonomiskt oberoende i det individualistiska samhället. Det kan bero på att hen är redan socialiserad i annat socialiseringssystem och kan ha det svårt att uppnå samma nivå som de yngre.

Dahlstedt et al (2008:67) skriver om social exkludering och förklarar att vissa grupper i samhället lever i fattigdom därmed är marginaliserade och dras från samhället. Invandrare som har sämre möjlighet till arbete eller får arbeten med sämre betalt leds indirekt till en sorts av fattigdom eller lever på existensminimum och bor ofta i segregerade områden. Den grupp av invandrare som har det svårt att anamma den svenska kulturens språkkoder, kan inte på ett tillfredställande sätt uttrycka sig och förstå språket. Det gör det svårt att få fotfäste på arbetsmarknaden vilket medför konsekvenser för sig själv och för hela familjen. Det i sin tur påverkar barnens fostran, livsvillkor och utbildningsmöjligheter. Det kan på så sätt resultera till att barn från dessa miljö hamnar i utanförskap. Utifrån vad respondenterna sagt och hur vi har tolkat visar studiens resultat att grundläggande kunskaper som språk och samhällsorientering är nyckel till inkludering i samhället. Respondenterna menar att individer oavsett bakgrund måste inneha de två grundläggande kunskaperna för att få möjlighet att bli inkluderad.

Dahlstedt et al (2008:57) använder begreppet "beskuret medborgarskap" och syftar på arbetslösa som får socioekonomiska svårigheter och blir exkluderade. Människor med invandraridentitet som inte besitter godtagbar språkkunskap och samhällsorientering hamnar per automatik i utanförskap. Genom studien fick vi förståelsen för samhällsorienteringen och kulturkodens viktiga betydelse. Flera respondenter pratade om hur hälsosystemet på individuell och institutionell nivå fungerade för dem. Individuell hälsokunskap och förståelse för vårdssystemet som institution varierade hos respondenterna. De människor som kom hit som yngre hade

inga problem men dom äldre hade svårt att förstå vårdsystemets hantering av kösystem och besökstider.

Följaktligen finns det en bristande tillit till vårdsystemet gruppen av invandrare. Därigenom är kunskapen nyckel till samhället och gör det lättare att få hjälp och kunna hjälpa när det behövs. Persson & Persson (2016:66–68) menar att socialt kapital ökar möjligheten för inkludering. Därmed kopplas socialt kapital i första hand till utbildning, men även andra användbara färdigheter såsom arbetslivserfarenhet. Invandrare som har kunnat utbilda sig här och besitter ett extra språk som en av respondenterna uttryckte förmår hen av bättre socialt kapital och möjligheten för inkludering ökar. På så sätt ger invandraridentitet fördel och blir inte till belastning. Därmed upplever invandraren en viss belåtenhet med att använda sin bakgrund till fördel för inkludering. Vi har tolkat och förstått att det sociala kapitalets har en viktig betydelse för möjligheten till bättre livsmöjligheter.

Genom att använda oss av stigma har vi kunnat förstå oss på hur sociala interaktioner mellan samhällsindivider påverkar varandra. Vidare använder vi oss av Goffmans teori för att kunna klargöra hur personer som stigmatiseras på grund av olika anledningar och de uppfattar sig själv samt skapar ett liv efter det.

Goffman (2015:10) beskriver begreppet stigma som något avvikande attribut hos en människa. Han menar att den stigmatiserade människan är onormal och men fortfarande fullt mänsklig. Goffman menar att dessa människor klassificeras som avvikande eftersom beteende eller egenskaper misskrediterar individen från det normala. Dessa kategoriseringar enligt honom framkommer under interaktioner mellan människor (Goffman, 2015:12). Det bekräftar respondenterna genom att de gav uttryck kring deras upplevelse av fördomar och vardaglig diskriminering. Invandraren blir misskrediterade på grund av deras utseende som kan kopplas till en oönskad grupp eller religion. Empirin påvisar att respondenternas menar att invandrare blir diskriminerade på grund av sin utseende eller namn. Dock kan vår studie konstatera att inga av respondenterna uppgett att ha blivit stigmatiserade eller upplevde sig som stigmatiserade, utan flertalet av dem möter vardaglig diskriminering eller fördom i deras arbete av båda kollegor och klienter. Såsom Goffman (2015:13) berättar att när en människa dyker upp i ens närvaro har vi en tendens att kategorisera och klassa individen utifrån ens förväntade egenskaper hos den andre. Redan vid första mötet genom utseendet klassificeras invandraren som en ”annan” som inte är likt majoriteten och tillskrivs identiteten invandrare. Därefter kan det alstras förutfattade meningar och eventuella diskriminering som vi har valt att kalla det för vardaglig diskriminering. I empirin har vi sett att invandraren blir utsatt för diskriminering på grund av sitt utseende. Vilken enligt respondenterna var vanligt förekommande och att dem inte brydde sig mycket om det.

10.2 Resultat i relation till tidigare forskning

Resultatet av studien visar på att samtliga respondenter anser att möjligheterna till inkludering i samhället är social omsorg såsom skola och vård.

Respondenterna menar på att det humana omhändertagandet har hjälpt dem att anpassa sig till det nya samhället. Genom att det ges möjlighet att lära sig svenska språket och få utbildning precis som alla andra samhällsmedlemmar menar respondenterna att de upplevde en jämlikhet mellan människor. I språkundervisningen involveras grundläggande värderingar såsom jämlikhet och demokrati. Vår studie visar på det som Seidle (2014) tar upp i sin studie och kallar det för socialmedborgarskap vilket ger invandraren motivation till att skaffa sig nödvändig kunskap för att kunna anpassa sig till samhället. Socialmedborgarskap enligt Seidle (2014)

ger invandraren rättigheter som rösträtt och deltagande i lokala val samt social försäkring precis, som övriga samhällsmedlemmar. Det är dock endast invandrare med giltigt uppehållstillstånd, som har rätt till dessa förmåner. Därmed jämföras invandraren med övriga samhällsmedborgare genom ett socialmedborgarskap vilket är ett bra verktyg för att minska avståndet mellan ”vi och dom”. Därav kan invandraren ses inkluderad i ”vi-et”. Det framkom i vår studie att det första omhändertagandet och de möjligheter som gavs la grunden till individens motivation till att lära sig svenska språket och börja en utbildning för att få ett arbete. Respondenterna gav också intrycket för de individuella hjälpinsatser från aktörerna inom institutioner och civila samhället, som har varit till stor hjälp med anpassningsprocessen. Det är ”eldsjälar” som väglett deras anpassning och har spelat en central roll vilket var viktigt och uppskattades. Såsom respondenterna uttryckte fanns det människor som hjälpte till i skolan inte bara support med skolarbetet utan också gav dem hjälp att lära känna sig själva, vilket genererade en trygghet som skapade motivation till etablering. Följaktligen är det civila initiativet i kombination med socialmedborgarskap, som leder invandraren in i samhället och känslan av att inte vara i utanförskap. Det genererar till motivation och strävan till inkludering.

Trots socialmedborgarskap och civila samhällets hjälp fortlever ändå upplevelsen av invandraridentitet hos individen som en börda. Fördomar och diskriminering ingår i en invandrarens vardag i form av generalisering. Sålunda sker diskriminering genom förutfattade förväntningar exempelvis om utseende, namn och kön. Studie av Bursell (2012) visar på att strävan efter bättre livsvillkor och få tillgång till arbetsmarknaden har lett till att många invandrare med rötter i Mellanöstern bytt ut sitt etniska namn till svenskt namn. Resultatet av detta har visat sig vara positivt då flertalet deltagare fått bättre tillgång till arbetsmarknaden och arbete. I vår studie har vi kunnat se att namnet har en viss betydelse i en arbetsrelaterad kontext vilket har upplevts som fördomar och vardaglig diskriminering.

Vidare beskriver Kugelberg (2005) begreppet invandrare i kontexten identitetsskapande kan upplevas på olika sätt samt att invandraren objektifieras och tillerkändes olika attribut. Ett sätt att uppleva identitetsskapandet är statiska skillnader skapas en social kategori som formar en bild av den andre som icke-svensk. På så sätt blir gränsdragningar mellan svenskhet och invandraridentitet överskådlig som gror frön till fördomar och diskriminering. Därav kan invandraren i Sverige använda sig av flera metoder för att vara en del av samhället. Utifrån vårt studieresultat har vi tolkat att människor tenderar att kategorisera människor efter sina förutfattade meningar. Förutfattade meningar kring invandrare ter sig bland annat i en tro om en reducerad utbildningsnivå väcker chansen för en individ att bli egenföretagare. Det har vi kopplat till Mickiewicz et al (2017) studie kring att invandare som saknar utbildning ofta blir egenföretagare. På så vis invandraren som egenföretagare gör sig delaktig och skapar möjlighet till arbete och inkluderas i samhället. Det är ett sätt att komma bort från arbetslöshet och bidragsberoende. Att vara egenföretagare tycks vara vanligt bland invandare och kan ses lite som av en ”nisch” för människor med invandrarbakgrund som kan ha marginella positioner på arbetsmarknaden (Mickiewicz et al 2017).

Svenskt medborgarskap är en annan möjlighet för individer med invandrarbakgrund att bli inkluderade i samhället. Därmed har invandrare genom medborgarskapet full access till samhället samt möjlighet att påverka och delta i samhällspolitiska samvaron. Bevelander (2014) menar deltagandet i samhällspolitiska samvaron som röstning och/eller ställa upp som kandidat för olika beslutfattande organ i landets styre medför kunskaper om samhället och att man känner sig ansvarig för det. Den sortens inkludering har vi tolkat av deltagarna i vårt studie genom deras berättelse om valresultat i årets val och dess relation till invandring. Den valda artikeln av Bevelander (2014) belyser en aspekt som kan vara en del av inkluderingsprocess för invandrare. Dock har vi i efterhand inte valt att inkludera den i någon högre grad då det politiska läget idag kan för många vara känsligt.

Vidare visar vår studie att upplevelsen av identitet som invandrare medför rädsla för misslyckanden och utanförskap. Deltagarna försäkras sig gång på gång om sin svenska identitet och jämför fördelarna här i Sverige med nackdelarna i sina hemländer för att motivera sig för den nya identiteten. Respondenterna berättar stolt över deras lyckad insats i att uppfostra deras barn i enlighet med samhällets normer, däribland språket. Just rädslan för utanförskap på grund av sin invandraridentitet gör inkluderingen till villkoret för värdigt liv. Inkludering blir helt enkelt ett högprioriterat mål för invandraren.

Transnationell identitet eller dubbelidentitet ses av invandrare som tillgång såsom Kugelberg (2005) skriver i sin forskning. Ångesten och rädslan att misslyckas som invandrare gör att invandrare måste kämpa för att få det som en etnisk svensken har, oavsett om det är arbete, företagande eller utbildning. Det extra arbetet för att nå dit kan vara bidragande faktorer som leder till ohälsa hos invandraren. Genomsnittet visar att invandare har en sämre hälsa än svenskar. Det bekräftas av Ranjbar et al (2017) studie som visar att invandare har ett sämre hälsotillstånd än infödda och att det beror på faktorer såsom socialt stöd, arbetsrelaterade faktorer som anställningsstatus, arbetade timmar per vecka. Således kan vi se till det som utgör om vad det innebär att ha ett socialt kapital är i det långa loppet en viktig faktor för en individs hälsa och välbefinnande. Det vi menar är att det som inkluderar av att ha en brett socialt kapital såsom utbildning, kan leda till att ha ett bättre arbete och ett bredare socialt nätverk. Våra respondenter har uttryckt sig vara i god hälsa, har ett välfungerade socialt stöd och är i arbete (se bilaga 4 för respondenter) indikerar på faktorer som är viktiga för att ha ett socialt kapital. Vi har tidigare nämnt kring det sociala nätverkets betydelse och hur arbetsrelaterade faktorer är viktiga för en individs sociala kapital som i sin tur också kan vara viktigt för en individs hälsa.

Sammanfattningsvis har vi tolkat att studiens resultat speglar ett multikulturellt samhälle. Det medför att individer oavsett bakgrund bär på olika roller. Att vara svensk utifrån en invandraridentitet innebär upplevelsen ”erkännelse” och att i ett modernt multikulturellt samhälle finns en ny nyans av svenskhet. Genom vår tolkning av studiens resultat ser vi samhället som multikulturellt och bygger på ett ömsesidigt beroende av varandras existens. Den bilaterala förpliktelsen resulterar till ökad förståelse för varandra och med förhoppning minskas avståndet mellan ”vi och dom”.

10.3 Metodologisk reflektion

Under studiens gång har det diskuterats kring om studien skulle kunna ha utförts med en annan metod. Ett alternativ skulle kunna ha varit om vi intresserat oss för fenomenet utan någon bestämd teori eller frågeställning, möjligen en tanke och sedan observation och analys såsom i grundad teoris metodansats (Fejes et al, 2014). Sedan utvecklas ett fortlöpande skeende i processen av urval, datainsamling samt analys som görs återigen. Det hade dock resulterat till att studiens syfte hade behövts ändrats med tiden och likaså frågeställning. Varför hermeneutiken är den mest lämpliga metoden är för att studien ska kunna nå en djupare förståelse för fenomenet. Genom den valda metoden har det kunnat studeras på ett lärande och fördjupande sätt genom tolkning och analysering hur invandrare upplever sin identitet inom den egna och svenska kulturen. Vi har på ett lättsamt vis kunnat få fram deltagarens personliga upplevelser och åsikter om hur det är att vara invandare i Sverige och allt vad det innebär. Följaktligen har vi använt oss av semistrukturerade intervjuer vilket har varit gynnsamt för vår datainsamling. Det betyder att denna intervjuteknik har givet ett lättsamt sätt att tillföra bra och utförliga resonemang likväl som vi har kunnat leda intervjuerna. De skedde samtidigt som vi lyckats styra intervjuerna på ett sätt som gjort att diskussionen inte fallit utanför ramarna, det vill säga

de bestämda teman. Intervjuguiden som vi har skapat har vi dock ändrat några gånger genom omstrukturering då frågorna har varit till risk för att vara för ledande. Vi har istället fokuserat på att ha frågeställningar som är cirkulära för att deltagarna skulle reflektera i sina svar och med förhoppning att också kunna ställa följdfrågor.

Vidare har det även i urvalet tagits i beaktande och funderat om vi kunnat ha gjort det annorlunda. I studien användes ett maximalt urvalsvariationen vilket kunde ha inkluderat individer som även kom från länder inom Europa. På så vis har vi kunnat få ta del av andra kulturupplevelser och synsätt. Ett annat urval kan därför ha påverkat insamlingen av data därigenom hade vi kunnat få ett annat resultat. Dessutom har vi även haft i åtanke kring respondenterna som deltog. Vi anser själva att vi har haft ett bra urval (se bilaga 4 för tabell över studiens urval av respondenter) som har varit varierande både etnicitet, religion, ålder och kön. Vissa av deltagarna är bekanta till oss vilket kan tyckas kanske färga materialet. Det finns dock fördelar att vi hade en form av relation innan då vi tror vi har fått tagit del av berättelser som inte hade kommit fram om vi hade varit helt okända. Vi hade som strategi att utföra intervjuerna två för att vi båda ansåg att det skulle gynna vår tolkning och förståelse om vi båda hade närvarat. Vi valde även att låta den andre intervjuas som inte hade någon relation till intervjudeltagaren. Det gjorde vi för att inte låta frågorna bli ledande eller låta relationen mellan oss påverka eller tolkningen för vad deltagaren svarade. På så sätt formades samtalet mer naturligt och likaså ställdes följdfrågorna utan en känsla av att vara konstlade.

10.4 Självkritisk diskussion

Vi som utför studien har diskuterat om vad vi hade kunna göra annorlunda. De första vi kom fram till är vårt urval. I efterhand hade vi gärna velat att studien hade inkluderat någon eller några som var för tillfället arbetslösa. Vi anser att det kunde ha varit givande i uttagarna om upplevelserna hur det är att vara arbetslös och vad det har för effekter. Vi har försökt att täcka över flera faktorer för att få ett bredare perspektiv på upplevelsen av sin identitet. Vår strävan har varit att använda oss av flera faktorer som kan vara viktiga att tänka på. Dessa faktorer är respondenternas skilda bakgrunder, ålder, kön, religionstillhörighet och antalet år i Sverige som kan vara viktiga beståndsdelar att inkludera.

Vi har givetvis höga ambitioner och det var mycket vi ville inkludera som vi tillslut insåg inte var möjligt att utföra. Vi hade velat utföra fler intervjuer för att vi anser det givande för datainsamlingsmaterialet. Det hade varit lönsamt att ha fler intervjudeltagare då vi har upplevt att innehållet från transkriberingarna har varit något spretande i vissa delar vilket gjort att det inte kunnat givit oss en tydlig bild om vissa delar från intervjuerna. Sålunda kan vi säga att deltagarnas upplevelser har varit stundtals skilda från varandra vilket har försvårat analysarbetet. Vi är medvetna om att intervjuerna kunde ha strukturerats mer för att på så sätt kan analysprocessen förenklats. Det anser vi ändock inte var fullt möjligt eftersom varje upplevelse är i sig unik och våra frågor tolkas olika därmed blev också svaren ibland skilda. Vi har dock försökt styra upp det med följdfrågor för att vi skall kunna en mer likasinnad bas att utgå från. Det vill säga att även om frågorna har tolkats olika har vi eftersträvat att följa upp med följdfrågor. Vi vill dock betona att det inte betyder att ledande frågor ställts eller försökt få deltagarna att säga samma sak, det skulle på så sätt ge ett konstlat resultat.

Följaktligen har vi diskuterat kring vår position som forskare. Vi har känt att beroende på om vi hade haft andra bakgrunder, det vill säga om vi båda hade varit etniska svenskar eller om båda haft invandrarbakgrund hade det kunnat påverka deltagarna. I vår studie har vi tagit upp

om samhörighet kring olika sociala grupper. För de personer som känner sig mer lika och värderar saker och ting på samma sätt kan därmed förstå varandra bättre. Det i sin tur skapar en samhörighet, vilket genererar grupper som ”vi och de”. Sålunda kan upplevelsen av intervjuerna ha skapat mer samhörighet och förståelse för varandra om vi delade bakgrunden ”invandare”. Det hade också kunnat leda till om vi båda var etniska svenskar att deltagarna kan ha upplevt det för främmande vilket kan resultera till att det blir mer slutna utsagor. Vi ser det till vår fördel att som forskare har vi olika bakgrunder samt förförståelse som har varit till nytta i våra tolkningar. Det har även varit givande under intervjuerna då vi har fångat upp olika ämnen som vi speglat och ställt följdfrågor.

10.5 Förslag till fortsatt forskning

Vi hoppas att vår studie har bidragit till mer förståelse kring invandrades upplevelse av sin identitet därmed det underlättar acceptans och samlevnad i samhället. Vi hade även velat undersöka och analysera andra aspekter i invandraridentiteten hos de invandrare som lyckats ta sin plats i samhället. Därav känner sig accepterade och respekterade eller känner sig jämställd med sina övriga landsmän. Det vi upptäckte i vår studie är att fördomar och förutfattade mening kan ha sin grund i okunskap människor emellan. Därmed vill vi föreslå fortsatt forskning om kunskapsbristen som leder till förutfattade meningar. Forskningen ska omfatta vilka roller media anförts i brobygget mellan människor som kan leda till mindre fördomar och diskriminering. Det kan bidra till att skapa tillit mellan människor och därav utvecklas social trygghet i samhället. Vidare har vi sett i vår studie hur personlig frihet uppmuntrar individer att sträva efter värdigt liv. Området är relativt outforskat därför finner vi det intressant för kommande forskning och tror att det kan leda till samhällsutveckling genom en ökad i interkulturell kompetens. Inriktningen för fortsatt forskning skall ta i sitt beaktande att individuell frihet i form av personlig medvetenhet och självständighet kan stärka individen och därmed ett lyckat liv.

REFERENSLISTA

Böcker:

- Cooley, C, 1981, *Samhället och individen, Korpen*, Uddevalla
- Dahlberg, K., Dahlberg, H., & Nyström, M. (2008). *Reflective lifeworld research* (2. ed). Lund: Studentlitteratur.
- Dahlstedt, M., Ålund, A., & Lundqvist, C. (2008). *Utbildning, arbete och medborgarskap: I: Resultatdialog 2008: Forskning inom utbildningsvetenskap*.
- Fejes, Andreas, and Thornberg, Robert. *Handbok i kvalitativ analys. 2., utök. uppl.* Stockholm: Liber, 2015. Print.
- Goffman, E., & Matz, R. (2015). *Stigma: den avvikandes roll och identitet* (4. uppl). Lund: Studentlitteratur
- Persson, B., & Persson, E. (2016). *Inkludering och socialt kapital: skolan och ungdomars välbefinnande (1. uppl.)*. Lund: Studentlitteratur
- Wellros, S. (1998). *Språk, kultur och social identitet /*. Lund: Studentlitteratur.
- Ödman, P-J. (2017) *Tolkning, förståelse, vetande: Hermeneutik i teori och praktik*. Tredje upplagan. Studentlitteratur AB, Lund

Artiklar: Tidigare forskning

- Bevelander, P. (2014). *Voting Participation of Immigrants in Sweden—a Cohort Analysis of the 2002, 2006 and 2010 Elections*. Journal of International Migration and Integration; Dordrecht Vol. 16, Iss. 1. <http://dx.doi.org.ep.bib.mdh.se/10.1007/s12134-014-0332-x>
- Bursell, M. (2012). *Name change and destigmatization among Middle Eastern immigrants in Sweden*. Journal Ethnic and Racial Studies; London Vol. 35, Iss. 3, 471-487. <https://doi.org/10.1080/01419870.2011.589522>
- Dahlstedt, M., & Eliassi, B. (2018). *Slaget om hemmet: Värden, utanförskapanden och förorten som folkhemmets periferi*. Sociologisk Forskning, 55(2-3), 203–223.
- Hultén, G., Tigervall, C., Jonsson, T., Holgersson, H., Sjöström, H., Carson, M., ... Szulkin, R. (2007). *Makt, kultur och kontroll över invandrades livsvillkor: Multidimensionella perspektiv på strukturell diskriminering i Sverige*.
- Khayati, K. (2017). Stigmatisering och rasism i det svenska migrationsamtalet och det diasporiska motståndet. Sociologisk Forskning, 54(1), 11–30.
- Kugelberg, C. (2005). *Förhandlingar om tillhörighet. Transnationella identiteter hos svenska politiker med chilensk och kurdisk bakgrund*. Konferensrapport publicerad elektroniskt på <https://www.ep.liu.se/ecp/015/047/ecp015047.pdf>
- Mickiewicz, T. Hart, M., Nyakudya, F., Theodorakopoulos, N. (2017). *Ethnic pluralism, immigration and entrepreneurship*, Regional Studies; Cambridge Vol. 53, Iss. 1. <https://doi.org/10.1080/00343404.2017.1405157>
- Pendakur, K., Pendakur, R., Bevelander P. (2015). *Are Residential and Workplace Concentration Correlated for Immigrants? Evidence for Sweden*. Journal of International Migration and Integration; Dordrecht Vol. 17, Iss. 3. <http://dx.doi.org.ep.bib.mdh.se/10.1007/s12134-015-0430-4>

Ranjbar, V., Fornazar, R., Ascher, H., Ekberg-Jansson, A., & Hensing, G. (2017). Physical and mental health inequalities between native and immigrant Swedes. *International Migration*, 55(2), 80–96. <https://doi.org/10.1111/imig.12312>

Seidle, Leslie F., (2014). Local Voting Rights for Non-Nationals: Experience in Sweden, the Netherlands and Belgium. *Journal of International Migration and Integration*; Dordrecht Vol. 16, Iss. 1.

BILAGA 1: INFORMATIONSBREV

Akademien för hälsa, vård och välfärd

2018-12-01

Mälardalens högskola bedriver utbildning och forskning i olika ämnen, bland annat inom samhällsvetenskap. Vi, Anwar Kakai och Maria Öhrn, studerar inom det beteendevetenskapliga programmet vid högskolan. I vårt kandidatexamenarbete forskar vi om samhällets utrikesfödda medborgare och hur de utrikes födda som även kallas för invandrare upplever sin identitet. Syftet med vår studie är att synliggöra hur invandrare med egna ord berättar om sina upplevelser i vardagliga interaktioner och hur de ser på sin identitet genom mötet med andra människor. Vi vill höra hur ni upplever er identitet i olika situationer på olika platser, som exempelvis i myndighetsbemötande, vården, bostaden eller arbetsplatsen.

Om du vill medverka med i denna studie och ställa upp på en intervju, där du får berätta om dina erfarenheter –kontakta oss. Din medverkan kommer att vara frivillig och anonym. Vi kommer inte att ta några personuppgifter. I den färdiga texten presenterar vi sammantagna svar/diskussioner från många deltagare tillsammans. Du har rätt att avbryta din medverkan under vilka omständigheter som helst. Detta betyder att du har även rätt att avbryta din medverkan efter att intervju har ägt rum, vilket betyder att den information du tidigare delgett inte kommer att användas i studien. Vi avser, med ert medgivande att spela in intervjun för att kunna studera samtalet. Inspelningen får endast Anwar och Maria ta del av och kommer att raderas efter studiens avslut.

Rätten att avbryta sin medverkan, har du fram tills att studien presenteras inför Mälardalens högskola. Vi vill betona att materialet är endast avsett till att användas i forskningssyfte. De tolkningar som görs är våra egna, vilket vi förbehåller oss rätten till.

Om du har möjlighet att delta i studien eller har övriga frågor kring din medverkan eller studien är du välkommen att kontakta oss via telefon eller email. Senast den 5 december.

Med vänliga hälsningar

Anwar Kakai och Maria Öhrn

BILAGA 2: INTERVJUGUIDE

Innan vi börjar med intervjun, vill vi att du bekräftar att du har läst genom informationsbrevet och godkänner att intervjun spelas i.

Bakgrundsinformation:

- **Namn:**
- **Ålder:**
- **Kön:**
- **Ursprung:**
- **Förhållande till religion/tillhörighet?**
- **Hur länge har du bott i Sverige?**
- **Civilstånd:**

Hur skulle du beskriva ditt första möte med den svenska kulturen?

Hur skulle du beskriva dina personliga förändringar sedan du kom till Sverige?

Vilka erfarenheter och upplevelser delar om olika bemötanden?

- Finner du att det finns olikheter på grund av din etnicitet i någon situation? Berätta om en sådan situation.

Berätta gärna om ditt sociala stöd som du har omkring såsom familj, vänner?

- Vänner med olika bakgrunder och samhällsgrupper, boende (Etnicitet, utbildning osv)

Hur ser du på din hälsa och Sveriges sjukvård?

Berätta gärna kring din arbetssituation. Hur ser den ut? (arbete, utbildning, status)

BILAGA 3: TABELL ÖVER TOLKNINGSPROCESSEN

Den inledande tolkningen	Den fördjupade tolkningen	Huvudtolkningen
1. Språkinläring → 2. Traditionens betydelse →	1. Språk som kommunikationsmedel →	1. Språk och socialt nätverk som Socialt kapital
3. Egen hälsa → 4. Sjukvårdsystem →	2. Hälsa och sjukvårdssystem ur invandrares upplevelse →	
5. Familjen betydelse → 6. Hemlandet, mitt hem → 7. vänskapskrets. →	3. Gemensamma hinder skapar grupptillhörighet →	2. Multikulturell som social kompetens
8. Normalisering. → 9. Personliga frihet →	4. Socialisering för inkludering. →	3. Invandraridentitet som kollektiv identitet
10. Boendets betydelse → 11. Den vardagliga diskrimineringen →	5. Vardaglig diskriminering som en förekommande företeelse →	

BILAGA 4: TABELL ÖVER RESPONDENTERNAS

Respondenter	Kön	Etnicitet	Religion-tillhörighet	I arbete
R1	K	Irak	Mandeist	Ja
R2	M	Kurdistan	Ateist	Ja
R3	M	Irak	Muslim	Ja
R4	K	Kenya	Muslim	Ja
R5	K	Thailand	Buddist	Nej
R6	K	Chile	Kristen/Katolik	Ja
R7	K	Libanon	Kristen/Ortodox	Ja
R8	M	Chile	Kristen	Ja
R9	K	Kurdistan	Muslim	Ja
R10	K	Iran	Muslim	Ja
R=Respondent		M=Man	K=Kvinna	

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Box 883, 721 23 Västerås **Tfn:** 021-10 13 00
Box 325, 631 05 Eskilstuna **Tfn:** 016-15 36 00

E-post: info@mdh.se **Webb:** www.mdh.se